

**avocatul
poporului**
OMBUDSMAN

RAPORT TEMATIC

Respectarea drepturilor omului la Centrul de Plasament Temporar al Străinilor

**Detenția administrativă
a străinilor indizerabili,
supuși returnării,
expulzării sau luați în
custodia publică**

RAPORT TEMATIC

Respectarea drepturilor omului la Centrul de Plasament Temporar al Străinilor

detenția administrativă a străinilor indizerabili,
supuși returnării, expulzării sau luați în custodia publică

A P R O B,
Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Digitally signed by Panico Ceslav
Date: 2026.01.14 11:04:48 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Autori:

Ceslav PANICO, Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

Alexandru ZUBCO, șef direcție, Direcția prevenirea Torturii, OAP

Elena PALADII, consultantă principală, Direcția prevenirea Torturii, OAP

Victor MORARI, consultant principal, Direcția prevenirea Torturii, OAP

Avocatul
poporului
OMBUDSMAN

NOTĂ:

Prezentul raport a fost elaborat cu sprijinul Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR) în Republica Moldova. Conținutul, concluziile și recomandările formulate în cadrul documentului reflectă poziția Avocatului Poporului (Ombudsmanului) și nu exprimă în mod necesar punctul de vedere oficial al partenerului finanțator.

CUPRINS:

LISTA DE ABREVIERI	4
TERMENI DE REFERINȚĂ	5
I. INTRODUCERE	6
1.1. Scopul și obiectivele raportului	8
1.2. Metodologia de cercetare	9
1.3. Justificarea temei – drepturile omului în perioada luării în custodie publică	10
1.4. Mandatul Avocatului Poporului și rolul său în prevenirea torturii	12
1.5. Principiile fundamentale aplicabile luării în custodia publică	12
II. ASPECTE PRIVIND DETENȚIA ADMINISTRATIVĂ A STRĂINILOR ILEGALI	13
2.1. Norme internaționale privind luarea în custodia publică	13
2.2. Cadrul legal național privind luarea în custodia publică	16
2.4. Drepturile străinilor plasați în Centrul de plasament	20
2.5. Obligațiile și interdicțiile străinilor cazați în Centrul de plasament	21
III. SITUAȚIA PRIVIND DREPTURILE OMULUI ÎN CENTRUL DE PLASAMENT	25
3.1. Aspecte administrative și organizatorice	25
3.2. Luarea în custodia publică a persoanelor vulnerabile sau marginalizate	28
3.3. Dreptul la respectarea demnității umane și protecție împotriva torturii	32
3.4. Dreptul la plângeri, comunicare și informare	35
3.5. Dreptul la asistență juridică	38
3.6. Dreptul la examinare și asistență medicală	39
3.7. Dreptul la condiții decente de detenție	42
3.8. Situația personalului Centrului	44
RECOMANDĂRILE AVOCATULUI POPORULUI	46
Anexe	49

LISTA DE ABREVIERI

ONU	Organizația Națiunilor Unite
UNCHR	Agenția ONU pentru Refugiați (Moldova) / Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
UN CAT	Convenția ONU împotriva Torturii
UN SpT	Subcomitetul ONU pentru prevenirea Torturii
CPT	Comitetul European pentru prevenirea Torturii
CEDO	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
AP	Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
OAP	Oficiul Avocatului Poporului (Instituția Națională de Protecție a Drepturilor Omului)
CpPT	Consiliul pentru Prevenirea Torturii din Moldova
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
IGM	Inspectoratul General pentru Migrație
CPTS	Centru de plasament temporar al străinilor
BMA	Biroul Migrație și Azil
CDA	Centrul de Drept al Avocaților

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

TERMENI DE REFERINȚĂ

Azil	instituție juridică prin al cărei intermediu statul oferă străinului protecție, recunoscându-i statutul de refugiat și acordându-i protecție umanitară, protecție temporară sau azil politic.
Străin	persoană care nu deține cetățenia Republicii Moldova sau care este apatrid.
Custodie publică	măsură de restrângere a libertății de mișcare pe teritoriul Republicii Moldova, dispusă de instanța de judecată împotriva străinului care nu a executat decizia de returnare sau care nu a putut fi returnat în termenele prevăzute de legislație, care a trecut sau care a încercat să treacă ilegal frontiera de stat, care a intrat în țară în perioada de interdicție dispusă anterior, a cărui identitate nu a putut fi stabilită, care a fost declarat indizerabil, împotriva căruia a fost dispusă expulzarea sau dacă există riscul sustragerii acestuia.
Decizie de returnare	act administrativ al autorității competente pentru străini, prin care șederea unui străin este stabilită ca fiind ilegală și care obligă străinul să părăsească teritoriul Republicii Moldova într-un termen stabilit.
Îndepărtare	executare a deciziei de returnare a străinului, respectiv transportul lui fizic în afara teritoriului Republicii Moldova.
Returnare	proces de întoarcere a unui străin prin executare voluntară a deciziei de returnare sau prin executare forțată a acesteia: în țara de origine, în o țară de tranzit în conformitate cu acordurile de readmisie sau o terță țară în care străinul decide în mod voluntar să se reîntoarcă și în care acesta va fi acceptat.
Ședere ilegală	prezență pe teritoriul Republicii Moldova a unui străin care nu îndeplinește sau nu mai îndeplinește condițiile privind internarea, aflarea sau șederea în Republica Moldova.
Interdicția de intrare	decizia autorității competente pentru străini prin care se interzice intrarea, șederea și aflarea pe teritoriul Republicii Moldova pentru o anumită perioadă sau, după caz, decizia Poliției de Frontieră în privința străinului care traversează frontiera de stat a Republicii Moldova după data la care șederea sa a devenit ilegală, fără a face obiectul unei măsuri de returnare de pe teritoriul țării.
Persoane vulnerabile	minori, inclusiv neînsoțiți, persoane cu dizabilități, persoane în vârstă, femei însărcinate, părinți singuri cu copii minori, victime ale traficului de persoane, persoane care suferă de afecțiuni grave, persoane cu deficiențe mintale și persoane care au fost supuse torturilor, violurilor sau altor forme grave de violență psihologică, fizică sau sexuală, precum și alte persoane care din cauza unei deficiențe sau insuficiențe a capacităților personale nu sunt în măsură să își protejeze interesele personale.

I. INTRODUCERE

Republica Moldova și-a asumat angajamente internaționale relevante în domeniul protecției persoanelor ce necesită protecție internațională, a refugiaților și migranților ilegali, inclusiv prin ratificarea Convenției de la Geneva din 1951, a Protocolului adițional din 1967, convențiilor și directivelor europene, precum și în temeiul Acordului de Asociere cu UE. Aceste eforturi reafirmă tendința Republicii Moldova de a se alinia la politici bine gestionate în domeniul migrației și la procese de returnare eficiente și umane.

Republica Moldova are o legislație cadru privind regimul juridic al străinilor și o reglementare specifică a *detenției administrative* a străinilor ilegali. Începând cu 2010, străinii declarați indizerabili sau împotriva cărora s-a dispus măsura returnării ori a expulzării forțate de către instanța de judecată sunt luați în *custodie publică* în cadrul Centrului de plasament temporar al străinilor din subordinea Inspectoratului General pentru Migrație - autoritatea competentă pentru străini. Aceștia se pot reîntoarce fie voluntar, fie sunt îndepărtați sub escortă până la punctul de trecere a frontierei aeriene, terestre sau în zona de tranzit a unui stat terț ori la un punct de trecere a frontierei din Statul primitor.

Avocatul Poporului asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, exercitându-și activitatea în temeiul art. 59¹ Constituția Republicii Moldova, Legii nr. 52 din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Principiilor privind statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului (Principiilor de la Paris și Principiilor de la Veneția).

În acest sens, OAP, prin mecanismele sale specifice, examinează cereri de la persoanele care consideră că le-au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale, efectuează periodic vizite preventive și de monitorizare în locurile privative de libertate, emite rapoarte și recomandări pentru autoritățile vizate, etc. Rapoartele Avocatului Poporului au devenit surse de informare veridice pentru CtEDO, UN CAT/ UN SPT/ CPT¹ / Comitetele ONU/ CoE/ structuri ale UE cu privire la situația privind respectarea de către Republica Moldova a angajamentelor asumate în vederea protecției și asigurării dreptului la viață, integrității fizice și psihice a persoanelor; protecției solicitanților de azil sau altor forme de protecție; a victimelor oricăror forme de încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale, precum acces la remedii efective în instanțele naționale, etc.

Ombudsmanul contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a acestora la nivel național, prin perfecționarea legislației privind domeniul drepturilor omului și libertăților fundamentale, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora². Potrivit legii, Avocatul Poporului are acces la orice registre, puncte de trecere a frontierei, sectoare ale poliției de frontieră, inclusiv în zonele cu acces limitat, fotografiere, prelucrarea datelor, realizarea interviurilor cu persoanele aflate în spații privative sau supuse altor limitări, etc. Suplimentar, OAP deține o vastă experiență și expertiză în domeniul monitorizării respectării drepturilor omului aflate în custodia organelor de forță și privative de libertate. Iar, procesele de monitorizare sunt independente, ample, obiective și bazate pe metodologii adaptate și standardizate calificărilor respective.

¹ A se vedea Standardele CPT „https://www.coe.int/en/web/cpt/standards_RO

² Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141519&lang=ro

Activități anterioare. În perioada 2018–2025, angajații OAP și membrii CpPT au efectuat **15 vizite preventive (de monitorizare și de follow-up)** la CPTS. Urmare a vizitelor, au fost elaborate **6 rapoarte de vizită cu 112 recomandări** orientate pe evaluarea respectării drepturilor persoanelor străine deținute în custodia publică³. În 2018-2019 a fost lansat **Raportul special al AP privind rezultatele investigării din oficiu a cazului de îndepărtare a unui grup de cetățeni turci** de pe teritoriul Republicii Moldova la 06 septembrie 2018⁴. La fel, în 2019 OAP în colaborare cu CDA a elaborat **Studiul tematic „Respectarea drepturilor cetățenilor străini aflați în custodia Statului”** ce reflectă aspecte privind luarea în custodia publică și asigurarea condițiilor de detenție în cadrul CPTS⁵. Pe parcurs, OAP a prezentat mai multe opinii la **inițiativele legislative** pe domeniul migrației ilegale; a formulat **amicus curiae în instanțele de judecată** pe cauzele privind deciziile de indizerabilitate a străinilor, precum și **opinii la Curtea Constituțională** privind verificarea constituționalității unor prevederi a legislației privind cetățenia, și a examinat un șir de **cereri** ale persoanelor străine și reprezentanților lor ce conțineau alegații de violare a drepturilor lor de către autoritățile publice naționale, etc. La fel, angajații OAP au participat în **2 misiuni de monitorizare a returnărilor forțate** a străinilor de la CPTS spre punctul de trecere a frontierei aeriene și terestre și **1 misiune** de observare a returnării forțate la bordul aeronavei, până în zona de tranzit.

Obiectivul evaluării 2025. Pentru anul 2025, Oficiul Avocatului Poporului și-a propus realizarea unei evaluări independente **privind drepturile persoanelor străine deținute în cadrul CPTS**, analizată din perspectiva respectării drepturilor fundamentale ale omului. Această evaluare este integrată în cadrul Raportului tematic **„Respectarea drepturilor omului în Centrul de plasament temporar al străinilor”**, elaborat în contextul angajamentelor asumate de instituție în baza parteneriatului cu UNHCR Moldova, pentru perioada 2023–2026, în cadrul proiectului instituțional **„Monitorizarea și protecția drepturilor refugiaților, solicitanților de azil și apatrizilor în Republica Moldova și consolidarea capacităților autorităților guvernamentale aferente”**.

Raportul este unul din produsele realizate în contextul Priorității nr. 8 „Dreptul la libertate și siguranța persoanei este asigurat; tortura și relele tratamente sunt eradicate” din cadrul Programului de dezvoltare Strategică al Oficiului Avocatului Poporului pentru anii 2023-2030⁶. Lucrarea este elaborată din perspectiva mandatului de prevenire a încălcării drepturilor omului al Ombudsmanului. Observarea include abordarea bazată pe gen, interesul superior al copilului, protecția grupurilor vulnerabile și nediscriminarea. Raportul are la bază constatările procesului analitic și de monitorizare, inclusiv analiza cererilor examinate, informațiilor operative și a practicilor INDO în baza standardelor internaționale. **Perioada de monitorizare include perioada de până la 30 octombrie 2025.** Raportul nu va cuprinde informații după această perioadă.

Analiza prezentată în acest raport urmărește nu doar o descriere a situației actuale, ci și evaluarea conformității politicilor și practicilor naționale cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului, oferind o perspectivă critică și orientată spre soluții. Constatările, analizele și recomandările formulate în cadrul acestui raport reflectă exclusiv poziția instituției, fiind fundamentate pe instrumente obiective de monitorizare, observație directă și analiză juridică.

³ <https://ombudsman.md/rapoarte/prevenirea-torturii/>

⁴ <https://ombudsman.md/post-document/rezultatele-investigarii-din-oficiu-a-cazului-de-indepartare-a-unui-grup-de-cetateni-turci-de-pe-teritoriul-r-moldova-la-06-septembrie-2018-2/>

⁵ <https://ombudsman.md/post-document/studiu-tematic-respectarea-drepturilor-cetatenilor-straini-aflati-in-custodia-statului-2/>

⁶ PDS OAP 2023-2030, disponibil: <https://ombudsman.md/post-document/strategic-development-program-of-the-peoples-advocate-office-2023-2030-4/>

Obiectivul general. Prezentul raport are ca obiectiv evaluarea respectării drepturilor omului a persoanelor aflate în custodia publică. Analiza se referă la evoluția politicilor publice în domeniul detenției administrative (luării în custodie publică), în contextul eforturilor Republicii Moldova de a-și onora angajamentele internaționale privind respectarea drepturilor omului, protecției împotriva oricăror forme de tortură și asigurării unor procese eficiente și umane de detenție și returnare.

Cadru legal. Legislația cadru ce reglementează *luarea în custodia publică* este reprezentată de Legea 200/2010 privind regimul juridic al străinilor⁷. Iar, procedura de luare în custodie publică este reglementată de HG nr.493/2011 cu privire la aprobarea Regulamentului Centrului de Plasament Temporar al Străinilor⁸. Luarea în custodie este dispusă de instanța de judecată, în baza demersului IGM.

Legislația penală, contravențională și procesuală conține garanții privind neadmiterea expulzării a străinilor contravenienți sau infractori în privința cărora există dovezi că în Statul respectiv aceștia vor fi persecutați din motive de apartenență rasială, națională, religioasă, din cauza convingerilor politice sau vor fi supuși tratamentului inuman, degradant, torturii ori pedepsei capitale. Asemenea garanții sunt garantate și de Constituția R. Moldova. Legislația națională oferă acces la apărare și la procese echitabile pentru străini în aceleași condiții ca și pentru cetățeni. La fel, străinii beneficiază de asistență juridică garantată de stat și consiliere juridică din partea organizațiilor partenere ale UNCHR, cum ar fi CDA/CNAJGS. Există o practică judiciară vastă pe domeniul protecției internaționale, acțiunilor și inacțiunilor autorităților naționale cu competențe pentru străini, securitate și frontieră, etc.

1.1. Scopul și obiectivele raportului

Scopul general al prezentului raport este evaluarea respectării drepturilor omului în CPTS în vederea îmbunătățirii situației privind detenția administrativă (luării în custodia publică).

Raportul are ca obiectiv evaluarea modului în care statul implementează obligațiile asumate în vederea protecției refugiaților aflați ilegal în țare de primire și a străinilor nedorți pe teritoriul țării. Studiul analizează doar mecanismul de respectare a drepturilor persoanelor plasate nemijlocit în CPTS. Lucrarea nu apreciază mecanismul judiciar de control al custodiei publice, legalitatea deciziilor IGM și temeiurile de plasament.

Pentru atingerea acestui scop, raportul urmărește realizarea următoarelor obiective specifice:

- ✓ Analiza cadrului normativ și a politicilor publice relevante privind detenția administrativă, inclusiv prin prisma angajamentelor internaționale asumate de Republica Moldova.
- ✓ Evaluarea respectării garanțiilor fundamentale de detenție conform standardelor CPT.
- ✓ Evaluarea organizării, capacității, infrastructurii și altor facilități în cadrul CPTS.
- ✓ Identificarea disfuncționalităților legislative, instituționale, administrative și operaționale în procesul luării în custodie publică, din perspectiva protecției drepturilor beneficiarilor.
- ✓ Integrarea perspectivei de vulnerabilitate (gen, vârstă, dizabilitate) în evaluarea accesului la cazare și a condițiilor de trai în CPTS, în vederea asigurării respectării principiului nediscriminării și a protecției adecvate a grupurilor cu nevoi speciale.
- ✓ Contribuirea la îmbunătățirea răspunsului instituțional prin formularea de recomandări direcționate, în vederea consolidării sustenabilității sistemului de plasament temporar.

⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112700&lang=ro

⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150563&lang=ro#

- ✓ Aprecierea eforturilor autorității competente pentru străini în domeniul asigurării adecvate a custodiei publice și a proceselor de îndepărtare a străinilor ilegali.
- ✓ Promovarea rolului Oficiului Avocatului Poporului, în calitate de instituție națională pentru drepturile omului, în monitorizarea independentă a CPTS și prevenirea încălcării drepturilor fundamentale ale persoanelor străine.

Lucrarea completează demersurile de monitorizare anterioare desfășurate de OAP/CpPT, oferind o analiză generală actualizată asupra respectării drepturilor persoanelor străine plasate în CPTS. Aceasta evidențiază atât progresele realizate în ceea ce privește asigurarea condițiilor demne de detenție, cât și dificultățile persistente care necesită intervenții și măsuri de îmbunătățire din partea IGM.

1.2. Metodologia de cercetare

Metodologia aplicată în cadrul acestui raport a fost concepută pentru a asigura o evaluare independentă, obiectivă bazată pe probe, în conformitate cu standardele internaționale privind monitorizarea drepturilor omului. Procesul de cercetare a integrat multiple surse de date și a combinat instrumente calitative și cantitative, pentru a obține o imagine complexă și contextualizată a modului în care sunt respectate drepturile persoanelor aflate în custodia publică.

Analiza standardelor internaționale de referință: Puncte de reper pentru realizarea evaluării respective au fost: Standardele CPT „Garanții pentru migranții ilegali, privați de libertate”⁹; Ghidul privind custodia publică – Liniile directe ale UNCHR privind custodia publică, revizuite, 2012¹⁰, Manualul de drept european în materie de azil, frontiere și imigrație elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene¹¹, Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală și Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională¹². De asemenea, au fost cercetate tratatele internaționale și europene în materia protecției persoanelor refugiate, solicitante de azil, aflate într-o formă ilegală de ședere sau private de libertate, inclusiv jurisprudența europeană relevantă.

Analiza cadrului normativ și a politicilor publice: Primul nivel al metodologiei a constat în evaluarea cadrului legal și a politicilor publice, cu scopul de a determina măsura în care Republica Moldova a transpus obligațiile internaționale în reglementări naționale aplicabile. Această lucrare a urmărit nu doar analiza cadrului juridic existent (inclusiv legislația națională, Directivele UE și tratatele internaționale ratificate), ci și evaluarea coerenței, accesibilității și eficienței acestuia mai mult din aspectul practic, în asigurarea drepturilor persoanelor plasate în CPTS.

Observația directă: Unul dintre aspectele forte ale procesului de monitorizare a fost observarea directă a proceselor în spațiile închise ale CPTS pe parcursul mai multor ani. Ultima vizită preventivă la CPTS a avut loc la 08 mai 2025. Vizita a fost focalizată pe observarea nivelului de respectare a drepturilor omului în instituție, monitorizarea propriu-zisă a spațiilor, oficiilor și documentelor solicitate, observarea procesului de acordare a asistenței medicale custodiaților, discuții confidențiale cu custodiații și angajații

⁹ <https://rm.coe.int/16806cce86>

¹⁰ <https://www.unhcr.org/media/unhcr-detention-guidelines>

¹¹ <https://fra.europa.eu/ro/publication/2020/handbook-european-law-relating-asylum-borders-and-immigration-edition-2020>

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32013L0033>

CPTS, verificarea condițiilor materiale de detenție, a accesului la servicii și facilități pentru străinii plasați, consultarea actelor regulatorii interne, etc.

Discuții cu părțile interesate: Pentru a asigura o înțelegere holistică a contextului, metodologia a inclus interviuri cu reprezentanții și angajații CPTS privind perspectivele calitative directe asupra respectării drepturilor fundamentale în instituție.

Examinarea documentației interne a CPTS: Analiza documentelor interne ale CPTS, a proiectelor de inițiativă de modificare a cadrului regulatoriu intern a vizat verificarea existenței și aplicării procedurilor standardizate, mecanismelor de plasament, asigurare a drepturilor și obligațiilor interne, procedurii de luare și scoatere din custodia publică, evidența custodiatorilor, gestionarea plângerilor și comunicării informațiilor esențiale către străini, rolul ofițerilor. Această componentă a permis identificarea bunelor practici, dar și a unor provocări instituționale. Tot aici, au fost analizate notele informative de bilanț anuale, semestriale (2024-2025) prezentate către IGM de CPTS, extrase din registre și alte informații.

Analiza comparativă cu bune practici internaționale: Datele colectate au fost ulterior corelate și comparate cu standardele minime internaționale și cu modele de bune practici europene, pentru a evidenția elementele de conformitate și elementele de risc sau de nealinieră. Au fost consultate documente și rapoarte ale Consiliului Europei, Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și UNHCR, pentru a fundamenta recomandările pe standarde recunoscute la nivel internațional cu cele naționale.

Considerații etice și colaborare instituțională: Procesul de monitorizare a fost desfășurat cu respectarea principiilor etice fundamentale ale monitorizării drepturilor omului: consimțământ informat, confidențialitate, obiectivitate și imparțialitate. Oficiul Avocatului Poporului își exprimă aprecierea față de colaborarea deschisă a IGM și a personalului CPTS, care au facilitat accesul la informații, realizarea vizitelor, și au sprijinit buna desfășurare a activității de evaluare.

Aceste metode au permis o evaluare cuprinzătoare, independentă și fundamentată, în conformitate cu standardele internaționale aplicabile în domeniul monitorizării drepturilor omului.

1.3. Justificarea temei – drepturile omului în perioada luării în custodie publică

Luarea în custodia publică reprezintă o excepție de la dreptul fundamental la libertate. Această formă de privare de libertate administrativă în cadrul procedurilor de returnare trebuie să asigure garanții minime, demne, nediscriminatorii, să fie legală și de ultimă instanță. Luarea în custodie nu este o formă penală de reținere, detenție a persoanelor străine, ci mai degrabă una administrativă ce are drept scop asigurarea punerii în aplicare a măsurilor de returnare a străinilor aflați în situații de ilegalitate (fie voluntară sau forțată). Străinii ce au comis crime sau sunt acuzați pentru infracțiuni, pot fi reținuți și plasați în arest preventiv potrivit legislației procesual-penale și aceste măsuri vor fi executate în instituțiile penitenciare/ detenție provizorie.

Una dintre aspectele intens abordate de comunitatea europeană este dacă luarea în custodia publică este o formă de restrângere a circulației sau o lipsire de libertate și, dacă în dependență de situația individuală aceasta poate fi aplicată și pentru alte locuri în care s-ar putea afla străinii inadmiși (spre exemplu: zonele de tranzit din aeroport sau în punctele de terestre, or izolarea într-o celulă). Agenția europeană pentru drepturi fundamentale (FRA) a analizat deja un șir de hotărâri ale Curții europene și a

expus poziția sa în Manualul de drept european în materie de azil, frontiere și imigrație, ediția 2020¹³. Autorii nu contestă aceste aspecte, or scopul raportului realizat este altul. Totuși, în lumina prevederilor al.(4) a art. 30 a Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) ce interpretează noțiunea de *privare de libertate*, vom susține că plasarea persoanelor în CPTS reprezintă o formă de privare de libertate¹⁴, inclusiv prin prisma art.4 al Protocolului opțional la Convenția ONU împotriva Torturii¹⁵.

Potrivit CPT, practica statelor privind privarea de libertate a deținuților imigranți este diversă și specifică pe alocuri. Există state, care dețin străinii ilegali la poliție, în instituțiile penitenciare sau în alte locuri separate de comunități, etc. Recomandarea CPT este ca statele să aplice practica (odată, ce au decis că este această necesitate) plasării străinilor în Centre special create în acest scop care să nu creeze impresia unei închisori în forma ei tradițională¹⁶. Republica Moldova a ales să înființeze CPTS ca instituție specializată pentru detenția străinilor inadmiși și un alt Centru de cazare a solicitanților de azil – pentru persoanele străine potențiale/ sau solicitante a unei forme de protecție internațională. Ambele instituții de detenție sunt sub custodia autorității competente pentru străini (IGM) a Ministerului de Interne.

Republica Moldova și-a asumat să respecte și asigure pe deplin aceste angajamente internaționale. În contextul intenției de aderare la cutuma UE, Moldova trebuie să-și îmbunătățească standardele, politicile și să ofere resurse suficiente, astfel încât să respecte pe deplin drepturile omului și să nu returneze ilegal¹⁷. Legislația națională cadru protejează deținuții imigranți de expunere la rele tratamente. Iar, cadrul normativ specific asigură un șir de drepturi și obligații pentru persoanele luate în custodie. Plasarea și revocarea măsurii de luare în custodie este realizată de instanța de judecată, ce exercită controlul judiciar asupra deciziilor administrative. CPTS este supus inspecției interne periodice. Activitatea instituției este monitorizată de OAP și CpPT în cadrul mandatului de prevenire sau protecție. La fel, CPT a realizat vizite de monitorizare în instituția respectivă. Agenția ONU pentru Refugiați, UNCHR Moldova și partenerii acesteia (CDA) acordă asistență juridică persoanelor plasate și suportul necesar. Alți parteneri de dezvoltare au acordat suport material la reconstrucția sediilor CPTS, precum și au contribuit la achiziționarea autoturismelor și echipamentelor necesare activității CPTS. Cu toate acestea, există un șir de provocări ce țin de buget limitat; insuficiența angajaților, inclusiv fluxul acestora; ajustarea proceselor pentru nevoile individuale ale străinilor custodiați; asigurarea activităților ocupaționale; documentarea și raportarea leziunilor, etc. O altă provocare recentă rămâne clarificarea normativă și metodologică a procedurii de *cazare preventivă* – inovație legislativă ce vizează plasarea provizorie a persoanelor pe un termen de până la 72 ore, fără decizia instanței de judecată¹⁸. Deși, legiuitorul a aprobat forma respectivă de reținere a străinului, un mecanism clar privind aplicarea acestuia de către CPTS nu există (se referă la perioada de elaborare a Raportului).

Recent, unele Guverne ale statelor UE au redeschis subiectul migrației ilegale și returnării sau expulzării străinii iregulari din UE la ultima ședință a Comitetului de miniștri din 10 decembrie 2025. Aceste intenții pot afecta orânduirea democratică, drepturile omului/ ale migranților neregulari, garanțiile și

¹³ A se vedea, pag.221 <https://fra.europa.eu/ro/publication/2020/handbook-european-law-relating-asylum-borders-and-immigration-edition-2020>

¹⁴ A se vedea al.4, art.30 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147958&lang=ro#

¹⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=25308&lang=ro

¹⁶ A se vedea „Persoanele străine reținute ca urmare a legislațiilor referitoare la intrarea și sejurul străinilor” <https://rm.coe.int/16806ce907>

¹⁷ A se vedea Raportul special: <https://ombudsman.md/post-document/rezultatele-investigarii-din-oficiu-a-cazului-de-indepartare-a-unui-grup-de-cetateni-turci-de-pe-teritoriul-r-moldova-la-06-septembrie-2018-2/>

¹⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151065&lang=ro

instrumentele de protecție a acestora¹⁹. Prin urmare, realizarea acestui raport răspunde unei nevoi obiective de evaluare independentă, cu scopul de a contribui la îmbunătățirea politicilor și proceselor publice, consolidarea protecției drepturilor omului și creșterea gradului de conformitate a Republicii Moldova cu standardele internaționale în domeniu.

1.4. Mandatul Avocatului Poporului și rolul său în prevenirea torturii

Oficiul Avocatului Poporului, în calitate de instituție națională pentru drepturile omului, are atribuții constituționale și legale ce vizează monitorizarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv în contextul exercitării funcțiilor de protecție și prevenire în situații care implică persoane aflate în nevoie de protecție internațională²⁰.

În baza prevederilor art. 59¹ din Constituția Republicii Moldova și ale Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), instituția are competența de a examina cazurile de presupuse încălcări ale drepturilor omului, de a efectua vizite de monitorizare în instituții publice sau private și spații de plasament, precum și de a formula recomandări adresate autorităților naționale.

În cadrul acestui mandat, asigurarea drepturilor omului în CPTS este abordat ca o dimensiune esențială a dreptului la demnitate, la protecție împotriva tratamentelor inumane și degradante, în conformitate cu standardele internaționale în materie de drepturi ale omului, asumate de Republica Moldova prin tratate și instrumente internaționale. Prin activitățile desfășurate în exercitarea mandatului său, Oficiul Avocatului Poporului contribuie la promovarea transparenței și responsabilității autorității publice competente pentru străini (și nu numai) în cadrul formelor de detenție administrativă, consolidând totodată mecanismele de protecție a drepturilor omului în CPTS.

1.5. Principiile fundamentale aplicabile luării în custodia publică

Asigurarea *luării în custodia publică* trebuie realizată în conformitate cu principiile fundamentale consacrate în dreptul internațional al drepturilor omului și în standardele europene aplicabile. Printre aceste principii fundamentale se numără: respectarea demnității umane, egalitatea de tratament și nediscriminarea, accesul echitabil la servicii de bază, asistență juridică și medicală adecvată, protecția persoanelor vulnerabile, precum și protecția împotriva tratamentelor inumane sau degradante.

Aceste principii trebuie să ghideze atât elaborarea cadrului normativ și a politicilor publice, cât și implementarea măsurilor administrative legate de organizarea CPTS, condițiile de trai și procedurile de admitere și eliberare. Aplicarea consecventă a acestor principii constituie o condiție de bază pentru respectarea obligațiilor internaționale asumate de Republica Moldova în domeniul protecției drepturilor omului.

Străinii plasați în custodia publică beneficiază de un șir de garanții fundamentale (cu excepția părăsirii instituției) pe durata cazării lor. Standardele CPT indică ca acestea să ofere condiții materiale corespunzătoare; să fie adaptate statutului lor juridic; să fie curate și să ofere suficient spațiu de trăit

¹⁹ <https://www.coe.int/en/web/secretary-general/-/informal-ministerial-conference-%C2%A0ministers-of-justice%C2%A0>

²⁰ ENNHRI. Scoping paper The role of NHRIs in upholding the human rights of migrants and asylum seekers in the light of recent EU developments, 2021. https://ennhri.org/wp-content/uploads/2021/09/Scoping-Paper_NHRIs_Human_Rights_of_Migrants.pdf

pentru numărul de persoane care pot fi plasate și un personal calificat în consecință. La fel, CPT-ul susține că aceste spații trebuie să fie diferite de o închisoare, să fie desfășurate un șir de activități și metode de recreere, etc. Iar, cu cât este mai lungă perioada de reținere a persoanelor cu atât mai dezvoltate trebuie să fie activitățile care le sunt oferite. Deținuții imigranți trebuie să aibă dreptul, încă de la începutul detenției lor, să informeze o persoană aleasă de ei cu privire la situația în care se află și trebuie să aibă dreptul la un avocat și la un doctor. În continuare, ei trebuie informați în mod expres și fără întârziere, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la drepturile lor și la procedura care li se aplică. Pe larg, deținuții imigranți trebuie să aibă dreptul de a menține contactul cu lumea exterioară pe parcursul detenției și în mod deosebit de a avea acces la un telefon și de a primi vizite de la rude și de la reprezentanți ai organizațiilor relevante. Este cert că străini luați în custodia publică, nu trebuie tratați ca deținuți aflați în instituțiile de detenție (închisori). Orice formă de tratament nedemn, inuman sau supunere la acte de tortură în incinta centrelor de detenție, cât și înainte de expulzare sunt interzise.

II. ASPECTE PRIVIND DETENȚIA ADMINISTRATIVĂ A STRĂINILOR ILEGALI

2.1. Norme internaționale privind luarea în custodie publică

În prezentul subcapitol sunt prezentate principalele standarde internaționale și regionale care stabilesc obligațiile statelor în materie de garantare a drepturilor omului în cadrul proceselor administrative. Aceste instrumente juridice oferă cadrul de referință pentru evaluarea conformității măsurilor naționale cu principiile fundamentale ale drepturilor omului, subliniind cerința că detenția administrativă trebuie să fie asigurată în mod efectiv, echitabil și în condiții de demnitate.

Articolele 3,5,7,9 din **Declarația Universală a Drepturilor Omului** consacră că orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea sa; nimeni nu va fi supus la tortură, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante și că toți oamenii sunt egali în fața legii și au dreptul la o protecție egală în fața legii și deținut sau exilat în mod arbitrar²¹.

Convenția ONU privind statutul refugiaților (1951) interzice Statelor să aplice sancțiuni penale, pe motivul intrării sau șederii lor ilegale, [...] și că nu vor aplica, în ce privește deplasările acestor refugiați, alte restricții decât acelea care sunt necesare [...]. Aceeași Convenție susține că statele nu vor expulza un refugiat care se regăsește în mod legal pe teritoriul, decât pentru rațiuni de securitate națională sau ordine publică. Expulzarea unui asemenea refugiat nu va avea loc decât în executarea unei hotărâri adoptate conform procedurii prevăzute de lege. Refugiatului va trebui să i se permită, în afara cazului în care rațiuni imperioase privind securitatea națională se opun, să prezinte probe în apărarea sa, să poată face recurs și să poată fi reprezentat, în acest scop, în fața unei autorități competente sau în fața uneia sau mai multor persoane special desemnate de autoritatea competentă. Statele, vor acorda unui asemenea refugiat un termen rezonabil pentru a-i permite să încerce să fie admis legal într-o altă țară. Statele pot aplica, în cadrul acestui termen, măsurile de ordine internă pe care le consideră oportune²². Convenția *inter alia* nu prevede expres forma luării în custodia publică a străinilor ilegali. Dar, poate aceasta are în vedere *măsurile de ordine internă* – ca forme a restricționării libertății de circulație

²¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro , DUDO/1948, în vigoare 30.12.1998.

²² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116826&lang=ro Convenția ONU din 28.07.1951 privind statutul refugiaților, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.05.2002.

străinului căruia i-a fost oferit un termen rezonabil pentru a-i permite să încerce să fie admis legal în statul său, sau o altă țară/ regiune.

În sensul art.7,9, 10 al **Protocolului Internațional privind drepturile civile și politice**, nimeni nu va fi supus torturii și nici unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante [...] și că nimeni nu poate fi deținut în mod arbitrar. Iar, orice persoană privată de libertate va fi tratată cu unanimitate și cu respectarea demnității inerente persoanei umane²³.

Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante prevede termenul de *tortură* și un șir de angajamente pentru autoritățile publice, inclusiv pentru persoanele străine, precum *interdicția expulzării, interdicția supunerii la acte de tortură, tratamente inumane sau degradante, dreptul la plângeri și reabilitare; etc*²⁴. Cât ține de standardele minime pentru tratamentul deținuților recunoscute la nivel internațional, aplicabile în situația detenției străinilor enunțăm Ansamblu de principii privind protecția tuturor persoanelor care se află sub orice formă de detenție sau închisoare sau **Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților** (redenumite Regulile Nelson Mandela), adoptate de Adunarea Generală la 17 decembrie 2015²⁵. Tot aici, putem menționa **Regulile Standard Minimale ale ONU pentru administrarea justiției pentru minori** (Regulile de la Beijing) care stabilesc un cadru de referință pentru tratamentul imparțial al infractorilor juvenili, punând accent pe interesul superior al copilului, separarea de deținuții adulți în instituții, condiții de detenție și îngrijire specială, etc [...] ²⁶

În continuarea angajamentelor sus-expuse, **Convenția ONU cu privire la drepturile copilului**, obligă Statele să garanteze că nici un copil nu va fi supus la tortură, la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante și că nici un copil nu va fi privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, deținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie conformă cu legea și se va folosi numai ca măsură extremă și pentru cea mai scurtă posibil perioadă de timp [...] ²⁷. Având în vedere principiul *interesul superior al copilului*, **Comitetul ONU pentru drepturile copilului** a invitat statele să adopte alternative la detenție care să permită copiilor să rămână cu membrii familiei și/ sau tutorilor care nu sunt în custodie, până când statutul juridic este rezolvat, în conformitate cu interesele lor cele mai bune, și cu dreptul copiilor la libertate și viața de familie²⁸.

În viziunea **Curții Europene**, detenția administrativă se referă la privarea de libertate a unei persoane pe bază administrativă, fără o condamnare penală, adesea aplicată străinilor în proceduri de returnare sau expulzare. Aici, Curtea susține că detenția trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte procedurile legale clare. Această detenție administrativă trebuie să fie de ultimă instanță, și aplicată doar când alte măsuri mai puțin restrictive nu pot asigura scopul urmărit. Detenția trebuie să fie una rezonabilă și nu trebuie să dureze mai mult decât este necesar. Prelungirea măsurii privative trebuie să fie justificată și controlată. Orice persoană aflată în detenția administrativă trebuie să aibă acces la un control judiciar efectiv pentru a contesta legalitatea detenției sale. Dincolo de acestea, condițiile de detenție trebuie să respecte demnitatea umană și să fie conforme cu standardele internaționale privind tratamentul

²³ <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>

²⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115576&lang=ro

²⁵ https://avp.ro/wp-content/uploads/2020/07/ansamblu_reguli_mnp.pdf

²⁶ <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-standard-minimum-rules-administration-juvenile>

²⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro

²⁸ https://www.qcea.org/wp-content/uploads/2018/09/CID-report_2018.pdf

persoanelor private de libertate. Jurisprudența CtEDO este destul de amplă în ceea ce privește condițiile de detenție, inclusiv în centrele pentru străini. În aceeași ordine de idei, Curtea, deseori atenționează Statele că extinderea art.3 al Convenției se răsfrânge și asupra procesele de nereturnare în țări sau regiuni unde străinul/ solicitantul de azil ar putea fi supus torturii, tratamentului inuman sau degradant, inclusiv asupra garantării dreptului la un recurs efectiv și respectării vieții private și de familie sau a domiciliului²⁹. Repere mai detaliate, identificăm în **Ghidul privind jurisprudența Convenției europene a drepturilor omului (Imigrația)** din 2021³⁰ și **Ghidului actualizat (Imigrația)** din 2025³¹.

Complementar, standardele europene au reiterat asupra necesității asigurării condițiilor minime persoanelor aflate în detenție în calitate de garanții împotriva torturii, pedepselor inumane și degradante. Aici putem menționa **Standardele Comitetului european pentru prevenirea torturii**³² ce pot fi analizate în „Garanții pentru migranții ilegali, privați de libertate”³³ și în extrasul din cel de-al 7-lea Raport general (1997) „Persoanele străine reținute ca urmare a legislațiilor referitoare la intrarea și sejurul străinilor”³⁴. În 2006, Consiliul Europei a adoptat **Regulile penitenciare europene**, ce actualizează standardele privind regimul penitenciar, cu accent pe drepturile omului, tratamentul uman și poate fi replicat în contextul reperelor privind condițiile minime de detenție și asigurarea acestora pentru spațiile de cazare temporară (cu excepția asimilării detenției administrative cu închisoarea)³⁵.

O explicație mai profundă privind luarea în custodie publică ne oferă dreptul UE. În particular, Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situații de ședere ilegală (în continuare **Directiva UE privind returnarea**) susține că Statele pot ține, în ultimă instanță, în custodie publică un resortisant al unei țări terțe care face obiectul unor proceduri de returnare doar în vederea pregătirii procesului de returnare și/sau în vederea desfășurării procesului de îndepărtare, în special în cazul în care: (a) există riscul de sustragere sau (b) resortisantul în cauză al unei țări terțe evită sau împiedică pregătirea returnării sau procesului de îndepărtare³⁶.

Potrivit Directivei privind returnarea, luarea în custodia publică se efectuează, în general, în Centre specializate de cazare. Dacă un stat membru, nu poate oferi cazare într-un centru specializat de cazare și trebuie să recurgă la cazarea în cadrul unui penitenciar, resortisanții luați în custodie publică sunt separați de deținuții obișnuiți. Resortisanților li se va permite, la cerere, să ia în timp util legătura cu reprezentanții lor legali, membrii de familie și autoritățile consulare competente. Se va acorda o atenție deosebită situației persoanelor vulnerabile. În centrele specializate se asigură îngrijirea medicală de urgență și tratamentul de bază al bolii. Organizațiilor și organismelor naționale, internaționale și neguvernamentale relevante și competente li se asigură posibilitatea de a vizita centrele de cazare [...], ce pot fi supuse unor autorizări. Resortisanților li se oferă în mod sistematic informații care le explică normele aplicate în centru și care prezintă drepturile și obligațiile lor. Acestea cuprind informații privind dreptul lor în conformitate cu legislația națională aplicabilă de a lua legătura cu organizațiile și organismele naționale, internaționale și neguvernamentale.

²⁹ Art.3, 5 Convenția europeană pentru drepturile omului, <https://www.echr.coe.int/european-convention-on-human-rights>

³⁰ https://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2022/04/Case-law_Guide_Immigration_31_08_2021_RO.pdf

³¹ <https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide-immigration-rum>

³² <https://rm.coe.int/16806dbac4>

³³ <https://rm.coe.int/16806cce86>

³⁴ <https://rm.coe.int/16806ce907>

³⁵ <https://rm.coe.int/16804c8d9a>

³⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0115>

Minorii neînsoțiți și familiile cu minori sunt luate în custodie publică numai în ultimă instanță și pentru perioada de timp pertinentă cea mai scurtă cu puțină. Familiile luate în custodie publică în așteptarea îndepărtării beneficiază de cazare separată, care să le asigure un nivel corespunzător de intimitate. Minorii, luați în custodie publică au posibilitatea de a exercita activități de agrement, inclusiv joaca, precum și activități recreative adaptate vârstei lor și au, în funcție de durata șederii lor, acces la educație. Iar, minorii neînsoțiți beneficiază, în măsura posibilului, de cazare în centre în care există personal și condiții care țin seama de necesitățile unor persoane de vârsta lor. Interesul superior al copilului reprezintă un considerent primordial în contextul luării în custodie publică a minorilor în așteptarea îndepărtării, prevede Directiva europeană.

Ghidul UNHCR privind custodia publică, prevede principalele linii directoare privind criteriile și standardele aplicabile în legătură cu custodia publică a solicitanților de azil și alternativele la custodia publică³⁷. De asemenea, alte surse utile de standarde comprimate menționăm **Culegeri de articole privind migrația neregulamentară, returnarea și luarea în custodie publică** a imigranților, elaborate de Agenția Europeană pentru libertățile fundamentale (FRA)³⁸ și/sau **Manualul „Drepturile migranților”**, un manual pentru Republica Moldova³⁹.

Luarea în custodia publică a străinilor este o practică prezentă în multe țări pentru a gestiona migrația și controlul șederii persoanelor străine. Conceptul respectiv, este în general legat de reținerea temporară a cetățenilor străini în vederea returnării sau a gestionării situațiilor legale, cu respectarea drepturilor omului. Aceasta este o formă de detenție administrativă, care nu implică o condamnare penală, ci este aplicată pentru motive de securitate publică, ordine publică, sau pentru a preveni părăsirea ilegală a țării.

Directiva UE 115/2008 susține că resortisanții luați în custodie publică ar trebui tratați în mod uman și demn, cu respectarea deplină a drepturilor lor fundamentale și în conformitate cu dreptul intern și internațional. Aceeași directivă conferă că luarea în custodia publică este justificată numai pentru pregătirea returnării sau în efectuarea procesului de îndepărtare, și dacă aplicarea unor măsuri mai puțin coercitive nu ar fi suficientă. Dezvoltând acest deziderat ... *numai pentru pregătirea returnării...* se prezumă că străinii trebuie să fie plasați pe perioade cât mai scurte. Menținerea străinilor pe o perioadă îndelungată în detenție, pentru diferite situații neprevăzute/pe care Statul nu le poate remedia rapid, etc, ar fi nejustificată. Această prezumție conduce la ideea renunțării treptate la plasamentul pentru perioade de 3-12 luni și scăderea tensiunii asupra responsabilităților de întreținere ale străinilor. Practicile și recomandările internaționale susțin aplicarea alternativelor la luarea în custodie, fapt pe care trebuie să se focalizeze legiuitorul național.

În **concluzie**, există un șir de standarde europene/ jurisprudență privind asigurarea condițiilor demne de cazare/ detenție a străinilor ilegali. Chiar dacă tratatele ONU nu prevăd expres formele detenției administrative a străinilor imigranți, protejând mai mult refugiații, acestea sunt complementate de directiva UE privind returnare ce recunoaște forma de luare în custodie publică, în ultimă instanță, cu anumite condiționalități – fiind astfel, posibilă interpretarea extinderii și pentru persoanele imigrante. Mai departe, standardele CPT vin să arate asupra respectării demnității umane prin asigurarea condițiilor umane de cazare/ detenție și accesul la facilitățile elementare pentru imigranții deținuți. În linii mari, standardele internaționale încurajează statele să renunțe la detenția minorilor, chiar dacă prevăd acest tip de detenție cu aplicarea acesteia având în vedere alternativele la detenție

³⁷ <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2012/en/87776>

³⁸ <https://fra.europa.eu/ro/themes/irregular-migration-return-and-immigration-detention>

³⁹ https://www.inj.md/sites/default/files/Migrantsrights_RO_finalAjunsLaNOI.pdf

și interesul superior al copilului. Standardele internaționale solicită ca persoanele străine să fie tratate cu respect, fără umilire sau tratamente inumane ori degradante.

2.2. Cadrul legal național privind luarea în custodia publică

Custodia publică a străinilor în Republica Moldova a fost introdusă oficial în 2010⁴⁰, odată cu adoptarea Legii 200/2010 privind regimul juridic al străinilor. Această lege reglementează *inter alia*, luarea în custodie publică ca măsură de asigurare a îndepărtării și condițiile în care aceasta poate fi aplicată.

Legea cadru stipulează că custodia publică este o măsură de constrângere a libertății de mișcare, deviind substanțial de la forma unei privări de libertate (închisoare). Măsura respectivă se dispune de instanța de judecată, la demersul IGM, împotriva străinului:

- care nu a executat decizia de returnare (*benevol),
- care nu a putut fi returnat în termenele prevăzute de legislație,
- care a trecut ilegal frontiera de stat (*spre direcția ieșire din țară),
- care a încercat să treacă ilegal frontiera de stat (*spre direcția ieșire din țară),
- care a intrat în țară în perioada de interdicție dispusă anterior,
- a cărui identitate nu a putut fi stabilită,
- care a fost declarat indizerabil,
- împotriva căruia a fost dispusă expulzarea, și
- dacă există riscul sustragerii acestuia.

Aceste motive de luare în custodia publică, sunt mai largi decât o prevede Directiva privind returnarea. În articolul 15 al acesteia, se menționează că statele membre pot ține în custodia publică un resortisant al unei țări terțe care face obiectul unor proceduri de returnare doar în vederea pregătirii procesului de returnare și/sau în vederea desfășurării procesului de îndepărtare, în special în cazul în care (a) există riscul de sustragere sau (b) resortisantul în cauză al unei țări evită sau împiedică pregătirea returnării sau procesul de îndepărtare. Alte motive precum trecere ilegală, imposibilitatea identificării identității sau chiar imposibilitatea returnării (nu neapărat din intenția persoanei) – nu reprezintă temei pentru luarea în custodia publică, potrivit Directivei. Se pare că, legiuitorul național a dorit să aibă mai multe pârghii pentru a putea plasa străinul în detenția administrativă. Dar, unele dintre motivele specificate de cadrul național ar putea fi improprii străinului custodiat. Spre ex: imposibilitatea procurării biletelor avia, ceea ce a condus la întinderea reînțoarcerii persoanei și la menținerea îndelungată a acesteia în detenția administrativă. Aici ar putea apărea dubii privind arbitrariul detenției.

Legiuitorul național nu a prevăzut expres alternative la detenția administrativă. Acestea survin, doar după ce returnarea străinului a fost imposibilă și perioada de plasament maximă de 12 luni în CPTS a expirat. IGM va oferi în acest caz regimul de *tolerare*, cu excepția străinilor declarați indizerabili/ supuși expulzării. Legea 200/2010 prevede inclusiv, că, dacă returnarea a fost imposibilă în termen de 24 ore, străinul va fi luat în custodia publică sau i se poate acorda tolerarea rămânerii pe teritoriul R. Moldova⁴¹.

Custodia publică se dispune de instanța de judecată, ceea ce arată că acest standard este în conformitate cu cerințele Directivei. Tot, instanța verifică temeiul și legalitatea măsurii respective,

⁴⁰ De până în 2010 a funcționat Legea 1518/2002 cu privire la migrație, care a înlocuit Legea 418/1990 cu privire la migrațiune.

⁴¹ Art.58, al.3 Legea 200/2010 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151430&lang=ro#

realizând de altfel și controlul judecătoresc. Durata custodiei naționale este de până la 30 zile și nu poate depăși 6 luni cumulative, iar în cazul persoanei declarate indizerabile perioada de prelungire nu poate depăși 12 luni. Prolungirea duratei se dispune doar în cazul în care străinul nu a putut fi îndepărtat de pe teritoriul Republicii Moldova în termenele stabilite. Perioada de 6 luni prevăzută de cadrul legal național este conform cu Directiva privind returnarea.

În 2024, legiuitorul a operat unele modificări în Codul Contravențional. Astfel, a fost exclusă prevederea potrivit căreia „străinii și apatrizii care nu au putut fi expulzați imediat putea fi luați în custodie publică cu plasarea în CPTS pe un termen de cel mult 6 luni”⁴². Această prezumă că din 2025 străinii/ apatrizii ne-expulzați imediat nu vor putea fi plasați la CPTS.

Legislația națională prevede, un șir de garanții pentru străini – înainte de a fi luați în custodie și anume:

- ✓ să cunoască motivele înaintării cererii de luare în custodia publică;
- ✓ să fie asigurat, în cel mult 3 ore din momentul privării libertății de mișcare, cu un apărător ales sau cu un avocat din oficiu;
- ✓ să aibă întrevederi cu apărătorul/ avocatul în condiții de confidențialitate, fără a fi limitate numărul și durata lor;
- ✓ să înainteze cereri;
- ✓ să fie asigurat cu interpret, la cerere, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba română;
- ✓ să aibă acces la examinare și asistență medicală;
- ✓ la cazare separată a familiilor (străini căsătoriți) și nivel corespunzător de intimitate.

Străinii luați în custodia publică sau cei îndepărtați sub escortă, sunt supuși (în termen de 24 ore) înregistrării dactiloscopice și sunt fotografiați.

Instituția ce asigură custodia publică este Centrul de plasament temporar al străinilor (CPTS). Centrul se află în subordinea autorității competente pentru străini și s-a aflat în subordinea acesteia de la fondare. Aceasta înseamnă că, Moldova respectă angajamentul de nu plasa străinii indizerabili în închisori, alături de deținuți. CPTS a fost fondat în 2004⁴³. Imobilul a fost renovat fundamental cu suportul investițiilor externe. Renovarea tuturor blocurilor, spațiilor administrative și perimetrului de acces-supraveghere a avut loc în perioada 2009 – 2011. Ulterior, au avut loc reajustări minore, dar esențiale.

În perioada 2004 -2011, CPTS se afla în subordinea MAI (cu statut de persoană juridică) și avea ca scop plasarea cetățenilor străini și apatrizilor depistați fără acte de identitate, intrați clandestin și aflați ilegal în țară, care urmează a fi expulzați sau returnați de pe teritoriul Republicii Moldova și avea drept obiectiv izolarea și împiedicarea oricărei deplasări neautorizate în afara Centrului.

În 2011 a fost aprobat un nou Regulament al CPTS, urmare a Legii 200/2010. CPTS a fost înființat ca o structură specializată, subordonată autorității competente pentru străini (fără statut de persoană juridică) și destinată cazării temporare a străinilor declarați indizerabili sau împotriva cărora s-a dispus măsura returnării ori expulzării și care au fost cazați preventiv sau luați în custodie publică. Centrul are atribuții de supraveghere și escortare a străinilor cazați preventiv sau luați în custodia publică.

Potrivit pct.3 al Regulamentului Centrului de Plasament Temporar al Străinilor, Centrul asigură și garantează străinilor: (a) protecție și asistență în realizarea deplină și eficientă a drepturilor lor; (b)

⁴² A se vedea al.3, art.439⁵ Cc https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146254&lang=ro#

⁴³ HG71/2004 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=14277&lang=ro#

tratare respectuoasă și demnă (c) cazare pe durata stabilită de legislația în vigoare; (d) identificarea străinilor cazați în Centru cu perfectarea actelor de călătorie; (e) escortarea străinilor în afara Centrului și (f) asigurarea executării deciziilor de îndepărtare sub escortă. CPTS este finanțat din contul alocațiilor de la bugetul de stat, aprobate pentru MAI, precum și din alte surse de finanțare care nu contravin legislației în vigoare⁴⁴.

CPTS a fost vizitat pentru prima dată de CPT în 2011 (după renovarea blocurilor locative)⁴⁵. La acea perioadă, CPT constatase condiții demne de cazare și acces la facilitățile elementare pentru străinii custodiați. Totuși, CPT formulase recomandări privind majorarea staff-ului implicat în supraveghere; crearea unei subdiviziuni pentru escortă; îmbunătățirea aspectelor medicale; înregistrării și documentării leziunilor; revederea izolării, inclusiv singulare; lărgirea domeniilor ocupaționale pe durata plasamentului; implicarea altor specialiști de profil îngust cu străinii, etc.

În **concluzie**, putem constata că Republica Moldova are un cadrul legal și tehnic, distinct privind luarea în custodia publică a străinilor. Plasarea custodiaților este realizată într-un centru specializat, așa cum o cer normele internaționale și pe durată admisibilă cu acestea. Măsura plasării, revizuirea acesteia, precum și încetarea se dispune de instanța de judecată, care, de altfel realizează și controlul judiciar. Legislația oferă garanții înainte de luarea în custodie. Totuși, Republica Moldova nu prevede alternative la detenția administrativă (ci doar, la expirarea perioadei de detenție) și poate plasa străinii pentru alte motive, care nu sunt prevăzute expres de Directiva privind returnarea (trecerea ilegală a frontierei, identitate nestabilă, imposibilitatea executării deciziei de returnare în 24 ore).

2.3. Cazarea preventivă a străinilor

În 2024, legiuitorul, la propunerea IGM - introduce o novație în Legea 200/2010 și anume *cazarea preventivă*⁴⁶. Inițiativa respectivă a fost publicată în Monitorul Oficial la 31 decembrie 2024 și urma să intre în vigoare în 2025. La ziua vizitei, IGM/ CPTS nu aveau o reglementare a acestei măsuri privative⁴⁷.

Cazarea preventivă, în sensul Legii 200/2010, presupune o măsură de restrângere a libertății de mișcare de până la 72 ore, dispusă de IGM. Această formă de restricționare poate fi realizată în subdiviziunile IGM, cât și în cadrul CPTS. Ideea a fost inspirată din practicile altor state UE și vine ca o soluție rapidă, atunci când este identificat străinul în weekend și instanța nu activează. IGM obține, astfel posibilitatea legală de a reține pentru un termen de 3 zile persoana printr-un act administrativ la sediul subdiviziunilor teritoriale (mun. Bălți și mun. Cahul) sau la CPTS – pentru zona centru, după care o remite către judecător pentru aprobarea/ respingerea luării în custodia publică. *In concreto*, această formă de privare de libertate răspunde la *confortul IGM*. Având în vedere că durata de returnare a străinilor este de 24 ore, IGM, sub forma cazării preventive poate să dispună returnarea unui cetățean străin – fără ca acesta să ajungă în instanța de judecată. Desigur că străinul are dreptul de a contesta, însă, măsura respectivă va fi irealizabilă în contextul în care acesta va fi returnat rapid.

Norma nouă asigură dreptul la un apărător ales/din oficiu în cazul dispunerii cazării preventive. În termen de 3 ore, IGM sau subdiviziunea aduce la cunoștință străinului, în prezența unui avocat ales sau numit din oficiu, motivul cazării preventive. Aceleași prevederi sunt garantate de lege și în cazul *de până la luarea în custodia publică* a străinului (al.5, lit.a,b, art.64 Legea 200), ceea ce aduce mai multe

⁴⁴ HG nr.493/2011 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135244&lang=ro#

⁴⁵ <https://rm.coe.int/16806975d7>

⁴⁶ Legea 287/2024 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146544&lang=ro

⁴⁷ A se vedea ar.63¹ Legea 200/2010 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146544&lang=ro

neclarități, decât soluții. La fel, este neclar, în baza căror acte administrative va fi privat de libertate persoana, or asemenea prevederi nu există în legislația procesuală. Mai mult, potrivit HG de constituire a IGM, acesta nu are competențe de a reține și priva de libertate persoana⁴⁸.

Reglementarea *cazarea preventivă*, impune IGM și subdiviziunile teritoriale să identifice spațiu pentru asigurarea condițiilor demne de cazare/ plasare, cu acces la toate facilitățile, supraveghere continuă pentru perioada de 72 ore. Identificarea spațiilor corespunzătoare ar presupune reamenajarea de birouri pe intern, ghișee și alte activități diurne ale subdiviziunilor, ceea ce poate afecta activitatea propriu-zisă. Aici, se completează cu lipsa/ insuficiența personalului de supraveghere în contextul modificării statelor de personal ale IGM, care prevăd o reducere a numărului respectiv, decât o creștere a acestuia. În condițiile actuale de limitări financiare-umane, *cazarea preventivă* este mai mult un *moft*, decât o soluție necesară, rezonabilă. Mai mult, standardele CPT/ UE indică statelor să uzeze de alternative la detenția administrativă și nu invers. Republica Moldova a ales formula privării de libertate a străinilor, decât aprobarea alternativelor nonprivative, ceea ce poate fi un regres al angajamentelor.

Pentru CPTS, nu este clar dacă se va face vreo diferență *de facto* dintre *cazarea preventivă și luarea în custodia publică*, or ambele forme de restricționare sunt identice. La această etapă, reiterăm că situația cazaților preveniți nu ar trebui să fie mai restrictivă/ severă, decât a celor luați în custodia publică, chiar dacă, legiuitorul a lăsat aceleași drepturi, obligații și interdicții pentru străinii reținuți pentru 72 ore și 6 luni.

În concluzie, constatăm că legiuitorul a preferat să instituie o altă formă de detenție, decât - alternative la detenția administrativă, așa cum o cer standardele internaționale. Cazarea preventivă nu este reglementată operațional și, la momentul elaborării acestui Raport nu exista vreo claritate în acest sens. Această formă privativă/ de restricționare implică un șir de provocări instituționale, procesuale, ce pot afecta mai mult sistemul de luare în custodia publică, decât invers. IGM urmează să aprobe cât mai rapid un mecanism clar de aplicare a noii prevederi, așa cum o cere cel puțin art.5 al Convenției europene și garanțiile naționale. Înainte de aprobarea proceselor respective, IGM ar trebui să le consulte cu actorii relevanți și societatea civilă.

2.4. Drepturile străinilor plasați în Centrul de plasament

Străinii cazați în Centru beneficiază de drepturile prevăzute de lege, precum și de drepturile stipulate în tratatele internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte.

Pe lângă șirul de drepturi prevăzute de standardele internaționale, legislația cadru stabilește că aceștia au:

- ✓ dreptul la asistență juridică,
- ✓ dreptul la asistență medicală,
- ✓ dreptul la asistență socială,
- ✓ dreptul la respectarea opiniei și a specificului propriu în materie religioasă, filozofică și culturală,
- ✓ dreptul să fie informați în scris, imediat după cazare, în limba pe care o vorbesc sau într-o limbă înțeleasă, despre motivele principale care au condus la luarea măsurii, despre drepturile și obligațiile pe care le au în timpul șederii în Centru,
- ✓ străinilor li se va asigura posibilitatea comunicării cu reprezentanții diplomatici și consulari ai statului de proveniență, și

⁴⁸ A se vedea HG 16/2023 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150362&lang=ro#

- ✓ dreptul de a fi tratați fără discriminare pe motiv de rasă, sex, vârstă, cultură, naționalitate, religie sau apartenență la un anumit grup social.

În același timp, potrivit pct.28 al Regulamentului CPTS, pe durata de cazare în Centru străinii beneficiază de următoarele drepturi:

- să fie informați imediat după plasare, în limba pe care o vorbesc sau într-o limbă înțeleasă, despre drepturile și obligațiile pe care le au în timpul șederii în Centru;
- să se exprime în limba maternă sau într-o limbă de circulație internațională cunoscută;
- să ia legătura în timp util cu membrii familiei, și autoritățile consulare competente;
- să beneficieze de întrevederi cu membrii familiei sale;
- să beneficieze de asistență juridică gratuită sau pe bază de contract din partea avocaților, precum și a altor persoane, autorizate în modul stabilit de Legea nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat;
- să fie audiați în instanța de judecată și să conteste hotărârea acesteia;
- să fie informați despre posibilitatea de a solicita azil;
- să înainteze petiții (reclamații, propuneri, sesizări) conducerii Centrului, autorității competente pentru străini, instanțelor judiciare, procuraturii, autorităților administrației publice centrale și locale, asociațiilor obștești, precum și organizațiilor internaționale pentru apărarea și respectarea drepturilor omului;
- să beneficieze de întrevederi cu reprezentanții și observatorii organizațiilor internaționale pentru a obține informații, asistență socială și psihologică;
- să fie reuniți cu membrii familiei sale, dacă aceștia sînt plasați în același Centru;
- să li se respecte opinia și specificul propriu, în materie religioasă, filozofică și culturală;
- să practice în mod individual religia;
- să beneficieze de asistență medicală în volumul stabilit de prezentul Regulament și de legislația în vigoare;
- să beneficieze de hrană gratuită, conform normelor stabilite;
- să li se respecte dreptul la hrană conform unui meniu separat, în cazul posturilor și conform apartenenței religioase;
- să solicite hrană conform dietelor prescrise, în cazul recomandărilor medicului;
- să beneficieze de lucruri pentru igiena personală;
- să beneficieze de dreptul la corespondență și la serviciile telefonice pe cont propriu, cu excepția cazurilor când acesta este anunțat în căutare;
- să primească pachete cu provizii, colete, banderole și să păstreze produsele alimentare, cu excepția celor care necesită prelucrare termică înainte de a fi consumate și a băuturilor alcoolice și altor lichide spirtoase, inflamabile, substanțe stupefiante, toxice și radioactive;
- să expedieze, din cont propriu, rudelor sau altor persoane colete, pachete și banderole;
- să procure, prin rețeaua de comerț, literatură, să aboneze și să primească ziare și reviste, fără a se limita numărul lor, din contul mijloacelor proprii sau ale altor persoane;
- să se deplaseze liber pe întreg teritoriul Centrului sub supraveghere;
- să participe la acțiunile culturale și sportive, să frecventeze biblioteca, să practice jocurile de masă permise.

În **concluzie**, observăm că legislația națională oferă un șir de drepturi persoanelor cazate pe durata custodiei publice (de la generale - la tehnice). Unele drepturi sunt asigurate, iar altele beneficiarii le pot accesa doar pe cont propriu (de ex: apelurile telefonice, corespondență, trimiterea coletelor, abonarea la ziare), ceea ce împiedică *inter alia* realizarea dreptului la informare sau plângeri. Un alt exemplu, ar fi că Legea 200 prevede respectul pentru demnitate și tratament nediscriminatoriu, iar Regulamentul intern nu evidențiază acest drept absolut. O altă normă legislativă, cum ar fi asigurarea dreptului la asistență socială, rămâne mai mult declarativ, pentru că regulamentul intern nu

garantează acest drept și nici nu există vreun mecanism de asigurare a acestuia, or măcar tălmăcirea acestuia. Asigurarea cu hrană este mai degrabă o obligație a statului și nu poate fi condiționată/limitată sau declarativă, având în vedere că CPTS asigură cazarea unui șir de străini cu diverse preferințe și necesități alimentare, etc. Deși, Directiva UE susține că centrele de cazare trebuie să ofere dreptul de comunicare (asistență) cu organizațiile naționale și neguvernamentale relevante și competente, Regulamentul intern prevede dreptul de a comunica, înainta petiții și solicita sprijin sau întâlniri - doar de la organizațiile internaționale.

2.5. Obligațiile și interdicțiile străinilor cazați în Centrul de plasament

Legea 200/2010 obligă străinii cazați să respecte regulile, programul zilnic și ordinea interioară stabilită prin Regulamentul CPTS. Iar, legislația națională obligă străinii să respecte legislația R. Moldova.

Regulamentul CPTS, enunță că realizarea drepturilor străinilor nu trebuie să lezeze drepturile și interesele legitime ale altor persoane, inclusiv ale altor străini cazați în Centru, precum și să încalce modul și condițiile de aflare în Centru.

Iar, pe întreaga perioadă de cazare în CPTS, străinul are următoarele obligații:

- să respecte regulile, programul zilnic și ordinea interioară, dispozițiile administrației/conducerii Centrului;
- să respecte regulile de conduită, normele sanitaro-igienice și de igienă personală;
- să îndeplinească cerințele legitime ale personalului Centrului;
- să se supună percheziției la intrare/ieșire din Centru, precum și în perioada plasării, în cazul în care această măsură este solicitată de personalul Centrului;
- să aibă asupra lor cardul de identitate eliberat de conducerea Centrului, de modelul stabilit;
- să se abțină de la acțiuni sau activități care ar crea dificultăți la îndeplinirea obligațiilor de serviciu ale personalului Centrului sau altor persoane;
- să se abțină de la acțiuni care ar înjosi demnitatea altor străini plasați, a personalului Centrului și altor persoane;
- să se prezinte la solicitarea administrației, să dea explicații verbale și /sau în scris privind faptele și circumstanțele încălcării ordinii interioare;
- să fie supus examinării medicale în scopul depistării maladiilor infecțioase, iar la solicitarea personalului centrului – în scopul depistării faptelor de consum al băuturilor alcoolice, substanțelor stupefiante și substanțelor toxice;
- să mențină permanent curățenia în camerele de cazare, camerele comune și alte încăperi, pe teritoriile pe care le folosesc, după deșteptare să-și aranjeze paturile și să facă pe rând curățenie în camerele de cazare;
- să păstreze produsele alimentare și obiectele de folosință individuală în locurile și încăperile special amenajate;
- să iasă la plimbare și să respecte regulile stabilite de comportare și curățenie în curțile de plimbare. Eliberarea de plimbare, conform stării sănătății, se permite numai cu acordul lucrătorului medical;
- să păstreze în bună stare inventarul, utilajul și alte bunuri ale Centrului;
- să repare, în modul stabilit de legislație, daunele pricinuite;
- să declare și să predea administrației lucrurile interzise în Centru;
- să anunțe conducerea Centrului despre orice riscuri care pot surveni pe durata plasării;
- să respecte regulile securității antiincendiară;
- să fumeze numai în locuri special amenajate.

În același timp, străinilor plasați în Centru li se interzice:

- insultarea sau săvârșirea acțiunilor care jignesc demnitatea personalului Centrului, a străinilor plasați și altor persoane;
- îndemnarea altor străini la săvârșirea actelor de încălcare a ordinii interioare;
- folosirea altor străini pentru servicii personale;
- săvârșirea acțiunilor care amenință viața și sănătatea personală, precum și viața și sănătatea altor persoane;
- abonarea, primirea, procurarea, păstrarea și răspîndirea edițiilor, viziunea emisiunilor televizate și filmelor, audierea programelor radio care propagă războiul, intoleranța etnică, națională, rasială sau religioasă, cultul violenței și cruzimii, precum și celor cu caracter pornografic;
- ieșirea fără permisiunea personalului Centrului din limitele zonei de acces și pe teritoriul Centrului;
- aflarea fără permisiunea personalului Centrului în alte încăperi decît cele permise;
- să stea în fața vizoarelor de la ușile camerelor de cazare, împiedicînd supravegherea;
- procurarea, confecționarea, folosirea și păstrarea obiectelor, articolelor și substanțelor interzise, precum și să le dețină asupra lor pe durata aflării în Centru;
- fumatul în camerele de cazare, în alte încăperi și pe teritoriul Centrului, cu excepția locurilor special amenajate;
- vînzarea sau înstrăinarea în alt mod altor străini plasați în Centru a obiectelor, articolelor și substanțelor aflate în folosință personală;
- proiectarea jocurilor de noroc;
- tatuarea lor și a altor persoane;
- atîrnarea ori lipirea pe pereți, noptiere și paturi a reproducțiilor, ilustrațiilor, decupărilor din ziare și reviste;
- împiedicarea accesului sau vizualizării și schimbarea fără permisiunea personalului Centrului a locurilor de dormit, amenajarea locurilor de dormit în încăperi de menire social-comunală și în alte încăperi de serviciu și auxiliare;
- vizitarea manifestărilor cultural-educative și sportive pe timp de noapte, precum și practicarea acestora;
- prepararea bucatelor în camerele de cazare;
- consumul băuturilor alcoolice, substanțelor narcotice și psihotrope;
- urcarea pe acoperișurile blocurilor și altor construcții;
- stabilirea contactelor cu străinii aflați în carantină, în izolator și escortare;
- împiedicarea supravegherii;
- creșterea animalelor, păsărilor și practicarea agriculturii, viticulturii etc.;
- folosirea aparatelor de încălzit de confecționare manuală;
- conectarea, fără autorizația personalului Centrului, la rețelele electrice sau modificarea lor, intervenția în funcționarea sistemului de încălzire și de aprovizionare cu apă, folosirea aparatelor electrice de încălzire a apei cu puterea mai mare de 240 W;
- folosirea tehnicii audio sau video în camerele de cazare fără autorizația personalului Centrului.

Pentru nerespectarea obligațiilor menționate supra, străinilor custodiați le pot fi aplicate un șir de **sanțiuni disciplinare** aplicate prin ordin, prevăzute expres în art.66¹ din Legea 200, precum: *avertismentul; suspendarea dreptului la colete pe un termen de cel mult 10 z.c.; suspendarea întrevederilor pe un termen de cel mult 10 z.c și izolarea disciplinară de la 3 la 24 ore*. Regulamentul CPTS nu prevede sancțiuni, ci doar face trimitere la art.66¹ din Legea 200/2010.

Separat de aceste sancțiuni disciplinare dispuse de conducătorul CPTS, șeful IGM, m-ai poate decide *izolarea disciplinară imediată pentru o perioadă de 24 ore*, în cazul: -

- amenințării aduse integrității fizice ori al acțiunilor de vătămare corporală a personalului CPTS, a altor persoane,
- în cazul distrugerii sau degradării bunurilor CPTS;
- provocării în mod intenționat a unui prejudiciu material;
- săvârșirii măsurilor/ acțiunilor de evadare sau facilitării evadării unei alte persoane din Centru;
- deținerii sau folosirii ustensiilor, instrumentelor sau a altor obiecte ascuțite, penetrante, contondente ce pot provoca răni, pot ucide sau pot să prezinte o amenințare gravă pentru integritatea corporală a personalului CPTS sau a altor persoane.

La fel, străinii custodiați pot fi atrași la **răspundere contravențională** pentru încălcarea regulilor de aflare în custodie public, manifestată prin părăsirea neautorizată de către cetățeanul străin sau apatrid a CPTS în timpul aflării în custodie publică sau în timpul escortării acestuia în/ din Centru. Pentru această faptă contravențională, străinii (inclusiv și apatrizilor cazați, chiar dacă apatrizii nu sunt cazați în CPTS, dar norma există) sunt sancționați cu arest contravențional de până la 15 zile. Măsura arestului contravențional se execută în instituțiile penitenciare și nu la CPTS. Legislația străinilor prevede și **pedepse penale** pentru încălcări în cadrul CPTS.

Izolatorul disciplinar nu corespunde standardelor de detenție⁴⁹. Acesta nu a fost utilizat din 2019. La general, plasarea străinilor în izolatorul disciplinar ar putea fi considerată o formă de tratare inumană și/sau degradantă. În condițiile actuale, CPTS trebuie să renunțe definitiv la o asemenea practică, chiar dacă este prevăzută de legislație. Recomandăm CPTS, în cazul în care este necesar, să aplice alternativele la izolarea disciplinară și, niciodată să nu o confunde cu o formă de pedeapsă pentru comportamentul *agresiv, revoltător* al străinului sau opunere la procesul de returnare. Din informațiile comunicate de CPTS, în perioada 2024-2025 nu au fost aplicate asemenea sancțiuni disciplinare/ izolare sau contravenționale/ penale față de străinii custodiați. Activitatea izolatorului a fost sistată. La ziua ultimei vizite, acesta nu era utilizat.

În concluzie, observăm că străinii plasați în CPTS au un șir de obligații, responsabilități și interdicții pe durata aflării lor în instituție. Unele măsuri (inclusiv regimul zilnic, controlul prezenței, autorizările, depozitarea bunurilor personale, etc) se aseamănă limitărilor impuse persoanele private de libertate (deținuții din închisori) și plasează într-un fel, custodia de la detenția administrativă la cea penală. IGM trebuie să înțeleagă că străinii custodiați nu sunt *criminali* și nu pot fi *pedepsiți, supravegheați* excesiv de dur, comparativ cu statutul altor persoane private de libertate. Unele măsuri caracteristice sistemului penitenciar ar trebui revizuite și adaptate la situația actuală/ reală și specifică duratei de cazare. Referitor la sancțiunile disciplinare, acestea tot sunt dure pentru acțiunile care sunt calificate de legiuitor ca încălcări a ordinii interne. Mai mult, nu se face vreo diferență dintre acțiunile săvârșite din intenție directă a străinului sau imprudență, ceea ce poate conduce la încălcarea drepturilor omului ale custodiaților. Deși, sancțiunile se aplică prin ordin, legiuitorul nu a oferit dreptul de a-l contesta (cu excepția faptului că ar putea fi aplicat Codul administrativ). O altă remarcă ține de aplicarea *izolării imediate de către șeful IGM* pentru acțiuni care nu depășesc limitele de severitate (spre: atac nemijlocit cu premeditare asupra angajatului CPTS, nu doar amenințare). La aplicarea sancțiunilor, legislația străinilor nu menționează că acestea se aplică conform principiilor necesității, proporționalității, rezonabilității, demnității umane și în ultimă instanță, ceea ce poate conduce la acțiuni arbitrare. Măsuri contravenționale ar trebui să existe, dar acestea trebuie să fie pentru fapte mai grave și altele, decât încălcările disciplinare. Or, pentru părăsirea neautorizată este prevăzută sancțiune disciplinară și în același timp – contravențională.

⁴⁹ Raport de vizită al CpPT din 08.11.2024 [file:///C:/Users/User/Downloads/raport_cpts%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/raport_cpts%20(3).pdf)

III. SITUAȚIA PRIVIND DREPTURILE OMULUI ÎN CENTRUL DE PLASAMENT

3.1. Aspecte administrative și organizatorice

CPTS este o structură specializată, subordonată autorității competente pentru străini (IGM), fără statut de persoană juridică, destinată cazării temporare a străinilor **declarați indizerabili** sau împotriva cărora s-a dispus **măsura returnării** ori a **expulzării** și care au fost **luați în custodie publică**. Centrul are atribuții de **returnare și escortă** a străinilor⁵⁰.

Potrivit pct.3 al Regulamentului Centrului de Plasament Temporar al Străinilor, instituția asigură și garantează străinilor:

- protecție și asistență în realizarea deplină și eficientă a drepturilor lor;
- tratare respectuoasă și demnă
- cazare pe durata stabilită de legislația în vigoare;
- identificarea străinilor cazați în Centru cu perfectarea actelor de călătorie;
- escortarea străinilor în afara Centrului și
- asigurarea executării deciziilor de îndepărtare sub escortă.

CPTS este finanțat din contul alocațiilor de la bugetul de stat, aprobate pentru Ministerul Afacerilor Interne, precum și din alte surse de finanțare care nu contravin legislației în vigoare⁵¹. Centrul este condus de director numit sau destituit din funcție de Ministrul afacerilor interne, la propunerea IGM.

CPTS dispune de 3 blocuri administrativ-locative distincte, depozite, mini-teren amenajat pentru activități sportive, parc auto și garajuri. Blocul 1 are 3 etaje: etajul 1 destinat activităților administrative și procedurilor de plasament, etajul 2 este rezervat plasării bărbaților străini și la etajul 3 sunt plasate femeile străine. Blocul 2 are două etaje, dintre care unul pentru unitatea de gardă, izolator (nefuncțional) și celălalt are săli de ședințe. Blocul 3 are un singur etaj și este destinat plasării străinilor care însoțesc copii minori sau pentru familii. Blocul 3 dispune de mobilier mai nou și comod, decât blocul locativ nr.1. Ultimele investiții majore în spațiile (clădiri, sisteme de canalizare și electricitate) au avut loc în perioada 2008-2009. Respectiv, **IGM urmează să planifice resurse financiare pentru renovări, acomodări și ajustarea unor spații locative, spații pentru activități ocupaționale și de agrement, terenul sportiv, sisteme de monitorizare video pe întreg perimetru, etc.**

Suprafața Centrului este securizată prin gard din plasă, inclusiv sârmă ghimpată, sistem electronic de monitorizare și deschidere a porților, scanere, etc. Străinii sau vizitatorii nu pot ieși sau intra, decât cu autorizarea necesară și însoțire. Acest fapt arată că **CPTS este similar unei instituții private de libertate și poate fi calificat ca loc privativ de libertate** în sensul art.30 a Legii nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului sau Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii⁵².

Potrivit statelor de organizare, Centrul este compus din 3 secții (Secția pază și acces; Secția returnări și escortă; Secția logistică) și 1 serviciu (Serviciul medical) cu 34 de funcții, din care 30 funcționari publici cu statut special (3 funcții vacante) și 4 salariați civili, la situația din trimestrul I, 2025. În 2025 urmează să

⁵⁰ HG nr.16/2023 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135089&lang=ro

⁵¹ HG nr.493/2011 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135244&lang=ro#

⁵² Legea privind ratificarea OP CAT: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=25308&lang=ro

aibă loc un proces de reorganizare instituțională a IGM, respectiv a CPTS. La momentul vizitei, administrația CPTS a susținut necesitatea majorării statelor de personal.

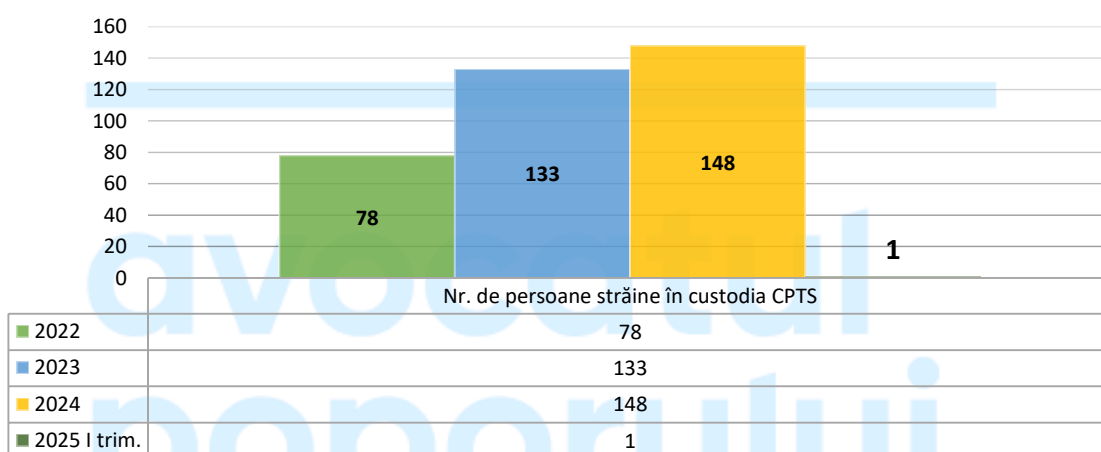
Bugetul CPTS este repartizat pentru cheltuieli de (a) returnare, (b) alimentare, (c) energie electrică și (d) gaze și valorează în mediu 1 mln de lei/ an. Restul cheltuielilor se compensează din bugetul unic al IGM.

Spre exemplu în 2024, bugetul CPTS a fost de **1.267.538 mln lei**; în 2023 – **1.070.200 mln lei** și în 2022 acesta a atins cifra de **965.500 mii lei**, după cum urmează:

	2024	2023	2022
Returnare	308.348,87	495.000	284.000
Alimentare	394.190,00	391.300	248.400
Energie electrică	165.000,00	134.400	149.100
Gaze	400.000,00	495.000	284.000

Estimativ, bugetul CPTS se observă că este în ușoară creștere, comparativ cu 2022, deși aceasta nu înseamnă că este suficient pentru totalitatea activităților și responsabilităților realizate de instituție.

Număr și specificul persoanelor luate în custodia publică. În primul trimestru, 2025 au fost cazate **2 persoane** străine (iar la ziua vizitei, un străin fusese returnat). Iar, în semestrul II, 2025 au fost luați în custodie **13 străini**⁵³. În 2024 în CPTS au fost cazate **148 străini**, în 2023 – **133** persoane și **78** în 2022. Toți au fost plasați, la solicitarea IGM prin hotărârile instanțelor de judecată: -

Originea străinilor luați în custodie. Potrivit informațiilor CPTS pentru 2024 și trimestrul I, 2025 rata cea mai mare a persoanelor plasate provin din India, Nigeria, Nepal, Bangladesh, Federația Rusă, Turcia: -

Țara de origine	2024	2023	2022
India	63	29	8
Nigeria	15	3	0
Nepal	12	4	0
Turkmenistan	8	7	1
Uzbekistan	8	5	4
Federația Rusă	7	12	13
Bangladesh	6	19	0

⁵³ <https://igm.gov.md/wp-content/uploads/2025/10/Nota-privind-activitatea-IGM-06-luni-2025.pdf>

Armenia	4	3	0
Ecuador	4	0	0
Egipt	3	0	0
Azerbaidjan	2	3	12
Camerun	2	0	0
Tadjikistan	2	0	0
Pakistan	0	11	0
Turcia	1	5	17
Coasta de Fildeș	0	9	0
Kazahstan	0	2	0
Ucraina	1	0	1
Apatrizi	0	0	0
Alte State	10	21	78

În 2024, 89 străini ce au intrat din Ucraina în Republica Moldova au primit refuz de intrare în Ucraina la reîntoarce pe diferite motive, fapt pentru care, străinii au fost luați în custodia publică. Alți 17 străini au fost luați în custodia publică pe motiv că au încercat să treacă ilegal frontiera de stat spre direcția ieșire, fals în declarații sau contrabandă.

Durata medie de cazare a străinilor în trimestrul I, 2025 a fost de 10 zile, în 2024 a fost de 26,62 zile (în 2023 - 31,03 zile; 2022 – 33,47 și în 2021 – 40,27 zile). În 2024 76,51% din străini au fost din străini au fost îndepărtați în perioada de până la 30 zile (iar, în 2023 acest indicator a fost de 60%): -

2023					
30 zile	60 zile	90 zile	120 zile	150 zile	180 zile
77	29	2	2	0	2
2024					
30 zile	60 zile	90 zile	120 zile	150 zile	180 zile
113	13	7	7	5	3

Reamintim că prevederile legale stabilesc că luarea în custodia publică se dispune pentru o perioadă de până la 30 zile. Perioada de prelungire a custodiei publice nu poate depăși 6 luni cumulative în cazul în care străinul nu a putut fi îndepărtat. Iar, în cazul străinului declarat persoană indizerabilă – perioada de prelungire nu poate depăși 12 luni⁵⁴.

Eliberarea străinului din custodia publică are loc în baza deciziei IGM în cazul (a) expirării termenului de luare în custodie publică și (b) dispariției motivelor de fapt sau de drept care au stat la baza emiterii încheierii de luare în custodie publică. Așadar, luarea în custodie se dispune doar de instanța de judecată, iar eliberarea din custodie - are loc printr-o decizie administrativă.

Îndepărtarea sub escortă este o altă misiune a CPTS. Aceasta presupune însoțirea străinului până la punctul de trecere a frontierei de stat deschis pentru traficul internațional ori până în țara de origine, de tranzit sau de destinație, a străinului care a trecut ilegal frontiera, nu a părăsit teritoriul țării în termenul prevăzut de decizia de returnare, a fost declarat indizerabil, împotriva sa a fost dispusă măsura expulzării ori starea sa de sănătate prezintă pericol pentru sănătatea publică. Din experiența instituției, peste 70% din străinii luați în custodie publică sunt îndepărtați sub escortă.

⁵⁴ A se vedea art.64, Legea 200/2010 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151430&lang=ro#

3.2. Luarea în custodie publică a persoanelor vulnerabile sau marginalizate

Persoane apatride⁵⁵ nu au fost plasate în CPTS în perioada 2022-2024. Legislația națională prevede că străinilor cărora a fost respinsă cererea privind recunoașterea statutului de apatrid, a fost încetată procedura respectivă sau al căror statut de apatrid a fost anulat pot fi reînțorși/ returnați cu aplicarea interdicției de intrare în R. Moldova.

Legea 200/2010 și Regulamentul CPTS nu prevăd reglementări specifice privind luarea în custodia publică a apatrizilor, dar CPTS menține o asemenea evidență.

Minori în detenție⁵⁶. Potrivit Directivei 2008/115 (Directivei 2013/33) minorii neînsoțiți și familiile cu minori sunt luate în custodie publică numai în ultimă instanță și pentru perioada de timp pertinentă cea mai scurtă de putință. Interesul superior al copilului reprezintă un considerent primordial în contextul luării în custodie publică a minorilor în așteptarea îndepărtării. Minorii, luați în custodia publică au posibilitatea de a exercita activități de agrement (inclusiv joaca), precum și activități recreative adaptate vârstei lor și au, în funcție de durata șederii lor, acces la educație. Minorii neînsoțiți beneficiază, în măsura posibilului, de cazare în centre în care există personal și condiții care țin seama de necesitățile unor persoane de vârsta lor, potrivit Directivei. În jurisprudența sa, Curtea a statuat deja că luarea în custodia publică a minorilor; minorilor neînsoțiți; a mamelor cu sugari sau copii poate aduce atingere art.5, 3 și chiar 8 ale Convenției în cazul neglijării lor⁵⁷. Spre exemplu, în cauza Minasian și alții c Moldova (2003) – Curtea a constatat violarea art.5, al.1 din Convenție pe motivul detenției copiilor minori fără bază legală, acompaniind mama acestora în detenție și omisiunea instanțelor naționale de a examina chestiunea dacă detenția copiilor este o măsură de ultim resort și dacă centrul de detenție este corespunzător pentru adăpostirea familiilor cu copii minori și violarea art.5, al.4 pe motivul incapacității copiilor de a contesta legalitatea detenției acestora⁵⁸.

Legea 200/2010 nu prevede expres *cazarea și luarea în custodia publică a minorilor*, dar, stipulează că la examinarea cererii privind luarea în custodia publică a copilului se efectuează cu participarea reprezentantului legal al acestuia. Iar, recursul împotriva încheierii de dispunere a luării în custodie publică poate fi declarat de unul dintre părinți sau copilul major al acestuia. La fel, nici Regulamentul CPTS nu prevede reglementări privind luarea în custodia publică a minorilor și regulile de cazare a acestora.

În schimb în HG561/2025, în art.21¹¹ indică clar că ...copiii neînsoțiți și familii cu copii nu pot fi luați în custodie publică sau în cazarea preventivă⁵⁹.

Datele prezentate de CPTS ne arată că în perioada 2020-2025 nu au fost plasați minori în CPTS sau familii cu minori. Ultimul caz a fost înregistrat în 2019, o cetățeană a Federației Ruse a fost luată în custodie publică cu 2 copii minori pe perioada pregătirii procesului de returnare. Aceasta, de comun cu copiii săi a fost cazată pentru 3 zile. CPTS dispune de spații separate și acomodate pentru familiile cu copii, mame singuratică cu copii sau minori, într-un alt blocat, separat de adulți. La fel, există teren de joacă pentru copii, supraveghere și alte facilități. Condițiile de plasament sunt bune. În statele de personal al CPTS, nu există pedagog, educator și psiholog.

⁵⁵ Apatrid – persoană care nu este considerată cetățean al nici unui stat, conform legislației acestora.

⁵⁶ În înțelesul acestui Raport, termenul „minor” este echivalent cu termenul „copil”.

⁵⁷ A se vedea Popov c Franța; Moustahi c Franța; S.F și alții c Bulgaria; Rahimi c Grecia; Bistieva și alții c Polonia, etc.

⁵⁸ A se vedea Case of Minasian and others v Moldova (26879/17) <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222310>

⁵⁹ HG561/2025 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151065&lang=ro

Famiile luate în custodie publică. Potrivit Directivei UE 2008/115, familiile luate în custodie publică în așteptarea îndepărtării beneficiază de cazare separată, care să le asigure un nivel corespunzător de intimitate. Din 2025, au fost introduse completări în Legea 200/2010 cu privire la luarea în custodia publică a familiilor. În sensul art.64¹ din legea menționată, prin familie străină se subînțelege străinii căsătoriți. Căsătoria lor se demonstrează prin procedura de suprlegalizare a actelor oficiale, dacă tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel sau cu sprijinul misiunilor diplomatice sau al oficiilor consulare acreditate în Republica Moldova pentru actele de căsătorie ce nu pot fi recunoscute. Aceste reguli nu se aplică familiilor cu copii.

Așadar, legiuitorul cere certificarea căsătoriei între străini pentru a le oferi dreptul de cazare separată și în intimitate. În lipsa actului oficial valabil și recunoscut sau în situațiile de concubinaj or relații dintre parteneri de același sex, acest drept nu va fi asigurat în cadrul CPTS, ceea ce ridică semne de întrebare privind asigurarea dreptului la viață privată/ de familie de autoritatea competentă pentru străini.

Adulții cu dizabilități fizice sau intelectuale. CtEDO a susținut în unele cauze, precum că luarea în custodia publică a adulților cu vulnerabilități speciale sau specifice trebuie să fie necesară și rezonabilă, în caz contrar ar putea fi *arbitrară*. CPTS nu este adaptat pentru persoanele cu dizabilități⁶⁰.

Legislația cadru nu prevede garanții de protecție a adulților cu vulnerabilități speciale sau specifice și nici alternative la luarea în custodia publică. La fel, legea 200/2010 și Regulamentul CPTS nu definesc *grupurile vulnerabile, persoane vulnerabile, etc*, respectiv este neclar mecanismul de asigurare a garanțiilor speciale sau specifice pentru străinii vulnerabili. Singura reglementare identificată în Legea specială prevede că „străinii cazați în CPTS vor fi tratați fără discriminare pe motiv de rasă, sex, vârstă, cultură, naționalitate, religie sau apartenență la un anumit grup social”. Motivele, precum: dizabilitate, necesități speciale, minorități sexuale, opinii politice, culoare, minoritate națională, etc nu sunt incluse ca criterii protejate în CPTS. În Regulamentul CPTS observăm că persoanele cu dizabilități severe și accentuate, la indicațiile medicului, li se stabilește o rație alimentară suplimentară, iar pe banii proprii, își pot procura produse alimentare și obiecte de primă necesitate.

În același timp, identificăm noțiunea de *persoane vulnerabile*, în HG492/2011 ce prezumă – copii, copii neînsoțiți, persoane cu handicap, persoane în vârstă, femei gravide, părinți singuri cu minori și persoane care au fost supuse torturii, violului și altor forme grave de violență psihică, fizică sau sexuală. Această reglementare se referă exclusiv la procedura de îndepărtare, expulzare, readmisie, declarare a străinului persoană indezirabilă și de tolerare a rămânerii în țară⁶¹.

Străinii religioși luați în custodie publică. Standardele internaționale afirmă că prevederile tratatelor internaționale, precum și naționale trebuie aplicate fără discriminare în funcție de [...] religie sau convingeri... La acest compartiment, legislația națională este mai bogată. Aceasta, garantează străinilor respectarea opiniei și a specificului propriu în materie religioasă, filozofică sau culturală. Străinii religioși nu pot fi discriminați pe acest motiv. În CPTS aceștia au dreptul să practice în mod individual religia și au dreptul la hrană conform unui meniu separat, în cazul posturilor și conform apartenenței religioase.

⁶⁰ <https://ombudsman.md/post-document/raport-privind-vizita-preventiva-de-monitorizare-efectuata-la-centrul-de-plasament-temporar-al-strainilordin-cadrul-inspectoratului-general-pentru-migratieal-ministerului-afacerilor-internedin-data-de/>

⁶¹ HG 492/2011 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151067&lang=ro#

Străinilor, li se interzice abonarea, primirea, procurarea, păstrarea și răspândirea edițiilor, vizionarea emisiunilor televizate și filmelor, audierea programelor radio care propagă intoleranța [...] religioasă. La fel, regulamentul CPTS prevede că străinul este în drept să profeseze orice religie, să nu profeseze nici o religie, să-și exprime liber convingerile religioase și să acționeze în conformitate cu ele, inclusiv să se alimenteze, din cont propriu, în conformitate cu religia profesată. Aceștia li se mai permite (în timpul rezervat pentru aceasta) să (a) participe la oferirea serviciilor divine; (b) să folosească scripturile religioase și obiecte de cult; (c) să primească literatură; (d) să corespundă cu adepții de idei și (e) să desfășoare ritualuri religioase. Potrivit aceluiași regulament, CPTS, în măsura posibilităților, pune la dispoziția străinilor încăperi speciale și creează condițiile necesare pentru întrevederile cu clericii și desfășurarea ritualurilor.

De facto, la etajul 3 al blocului 1, CPTS există o sală spațioasă în care este amenajată o mini-biserică (stil ortodox) și un alt spațiu mic, destinat pentru „cultul musulman”, având doar un covor întins pe podea. Aparent, doar în ultima sală sunt practicate activități religioase. Din ultimele discuții cu personalul CPTS, aceștia au afirmat că nu interzic/ limitează sau admit alte ingerințe în activitățile cu caracter religios ale străinilor. La fel, aceștia au confirmat că nu au existat conflicte între custodiați pe motive religioase și că angajații le pot gestiona. Meniul alimentar este livrat la comandă de un agent economic. Administrația CPTS relatează că meniul este diversificat inclusiv pe acest criteriu. Echipa de vizită nu a avut ocazia să verifice aceste aspecte.

Femeile însărcinate în custodie. Regula generală susține că femeile însărcinate și cele care alăptează nu trebuie luate în custodia publică⁶². Pentru aceste categorii de nevoi speciale, ar trebuie să aplicăm alternativele la detenție. Totuși, când măsura custodiei publice pentru femeile solicitante de azil nu poate fi evitată, vor fi necesare facilități vor fi necesare facilități și materiale speciale pentru satisfacerea nevoilor speciale de igienă ale femeilor. Necesitățile specifice de igienă ale femeilor trebuie să primească un răspuns corespunzător. Trebuie mai ales ca ele să aibă acces, la momentul dorit, la instalații sanitare și săli de baie, să se poată schimba la menstruație și să aibă la dispoziție obiectele igienice necesare. A nu oferi aceste necesități fundamentale, poate constitui în sine un tratament degradant⁶³.

În CPTS femeile sunt plasate separat de bărbați. Femeile plasate primesc hrana și desfășoară activitățile separat de cele ale bărbaților. Personalul Centrului care lucrează cu femeile trebuie să fie femei.

Regulamentul CPTS prevede că pentru a răspunde nevoilor speciale de igienă ale femeilor, se vor lua măsuri speciale (nefiind evidențiate care anume). Femeile custodiate pot avea articole de cosmetică (fără conținut de alcool), lenjerie de corp, vopsea de păr, trusă de machiaj, aparat de uscat părul, unghiere, un lighean pentru igiena personală, pantaloni tricotați, aparat de uscat părul, sutiene, tifon, agrafe, vaselină, vată, șampon, ruj și pudră.

La fel, regulamentul prevede că *femeilor gravide* ... li se stabilește o rație alimentară suplimentară, la indicațiile medicului (a se vedea pct.162) și că asistența medicală specializată se acordă în cabinetul de ginecologie al policlinicii MAI, iar nașterile sunt primite în maternitățile din teritoriu, în bază de contract. Această prevede susține plasamentul femeilor gravide în detenție, deși standardele internaționale solicită în acest caz, aplicarea alternativelor la detenție.

⁶² Regulile de la Bangkok https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Bangkok_Rules_ENG_22032015.pdf

⁶³ Standardele CPT „Femeile private de libertate”: <https://rm.coe.int/16806cd379>

Mai departe, standardele internaționale susțin că autoritățile trebuie să garanteze protecția femeilor împotriva oricăror forme de abuz, discriminare, hărțuire sau violență (inclusiv din partea soțului/rudei/personalului) pe perioada aflării acestora în custodia publică. Acestea formează de protecție se răsfrânge inclusiv în cazul represaliilor. Femeile, care au fost supuse abuzurilor sexuale trebuie să beneficieze de consiliere medicală adecvată, inclusiv atunci când acestea se soldează cu o sarcină, și vor beneficia de îngrijire medicală fizică și mentală, asistență și consiliere juridică gratuită. Aici, trebuie să menționăm că asemenea garanții de protecție împotriva formelor de abuz nu sunt prevăzute de Regulamentul CPTS.

Solicitanții de azil. Standardele privind nereturnarea/ nepenalizarea pentru intrarea ilegală sau sejurul ilegal - impun Statelor *inter-alia* să nu plaseze solicitanții de azil în custodia publică. *In concreto*, luarea în custodie publică a solicitanților de azil care sunt în procedura de azil în vederea expulzării este ilegală pentru că aceștia nu pot fi îndepărtați de pe teritoriul până la luarea unei decizii cu privire la cererea depusă. Există excepții, dar acestea trebuie să fie necesare și proporționale.

Legislația națională nu prevede luarea în custodia publică a solicitanților de azil (cu ex: situațiilor în care, pentru rațiuni de securitate națională sau de ordine publică, se impune returnarea de pe teritoriul RM). Legea privind azilul în Republica Moldova garantează că niciun solicitant de azil nu va fi expulzat, extrădat sau returnat de la frontieră ori de pe teritoriul țării⁶⁴. Urmare, din momentul ce un străin aflat în custodia publică depune o cerere de azil, acesta trebuie să fie eliberat din custodia publică. În caz contrar, această detenție poate fi considerată arbitrară și neconformă drepturilor omului.

În 2019⁶⁵, 2021⁶⁶, 2023⁶⁷ CDA și OAP au formulat propuneri și recomandări privind completarea prevederilor Legii 200/2010 cu reglementări, care, să dispună expres eliberarea din custodie publică a străinilor, care au solicitat azil sau acordarea statutului de apatrid fiind la CPTS. Însă, acestea au fost ignorate de autoritățile responsabile.

Mai mult, în 2024 la inițiativa MAI, Legea 200/2010 a fost completată cu art.64² ce prevede *străinul care a solicitat azil în CPTS nu se eliberează din custodia publică (nici prin act administrativ/ nici prin recurs), dacă cererea este examinată în procedura rapidă ...* Această prevedere constituie un regres în domeniul drepturilor omului, indiferent de intențiile bune ale autorităților. Tot aici, adăugăm că prevederea nouă este contrară cu art.2 (2) lit.a) a aceleiași legi.

În trimestrul I, 2025 nu au fost depuse cereri de azil la CPTS. În 2024 au fost 27 cereri de la 148 străini cazați; în 2023 au fost 23 cereri de la 133 străini cazați și în 2022 au fost 9 cereri de la 78 străini. Observăm că numărul solicitărilor de azil de la CPTS erau în creștere. Iar, după modificarea cadrului legal, acestea nu mai sunt. În 2025, OAP a fost informat despre plasarea în custodia publică a solicitanților/ solicitantelor de azil pentru a fi returnați/te forțat, inclusiv în lipsa unor decizii definitive ale instanțelor de judecată. Sperăm că aceste cazuri/ situații au fost individuale și nu vor deveni sistematice. În caz contrar, Republica Moldova poate fi acuzată de încălcarea gravă a drepturilor beneficiarilor de protecție internațională. **AP recomandă IGM să înceteze imediat practica luării în custodie publică a solicitanților de azil.**

⁶⁴ A se vedea art.11 a Legii 270/2008 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146837&lang=ro#

⁶⁵ <https://ombudsman.md/post-document/studiu-tematic-respectarea-drepturilor-cetatenilor-straini-aflati-in-custodia-statului-2/>

⁶⁶ <https://cda.md/wp-content/uploads/2022/02/Respectarea-drepturilor-solicitantilor-de-azil-....-in-2021.-Studiu-tematic-RO.pdf>

⁶⁷ <https://cda.md/wp-content/uploads/2024/03/Raport-anual-CDA-2023-.pdf>

În **concluzie**, deși cadrul național normativ a fost modificat recent, sub pretextul ralierei acestuia la cutuma europeană se pare că există un șir de lacune și aspecte ce pot contribui la încălcarea dreptului la viața privată/ de familie a străinilor cu nevoi speciale luați în custodie. Unele prevederi legale sunt excesive și nejustificate, iar altele urmează a fi revizuite. Lipsa plângerilor din partea străinilor luați în custodie pe aceste motive nu reprezintă un indicator de a nu a asigura garanțiile respective. Legislația admite promovarea religiei/ a confesiunilor, dar și o reglementează riguros. Totodată este binevenită inițiativa de a renunța la plasarea copiilor în detenție și a familiilor cu copii. Femeile gravide pot fi luate în custodia publică, deși, regula generală susține alternativele la detenție. La fel, regulamentul intern nu prevede garanții de protecție împotriva formelor de abuz fizic sau sexual (alte forme) asupra femeilor luate în custodia publică. Deși, cadrul legal nu prevede luarea în custodia publică a solicitanților de azil, legea – interzice eliberarea din custodie în cazul solicitării azilului. Chiar dacă, legiuitorul susține că aceste cereri vor fi examinate în procedura rapidă, ne-eliberarea solicitanților din custodia publică poate fi interpretată ca o formă de încălcare a drepturilor omului. Legislația-cadru trebuie să garanteze liberarea acestora din custodia publică.

3.3. Dreptul la respectarea demnității umane și protecție împotriva torturii

Standardele internaționale și naționale susțin că toate persoanele trebuie tratate cu respect, fără umilire sau tratamente inumane ori degradante. Persoanele nu trebuie supuse torturii, tratamentelor inumane sau degradante. Tortura este interzisă.

În perioada custodiei publice, CPTS asigură și garantează străinilor tratare respectuoasă și demnă⁶⁸.

Legea 200/2010 prevede că personalul din escortă poate utiliza procedee și mijloace speciale, în condițiile legislației în vigoare, numai în cazurile în care acestea sunt necesare pentru protejarea vieții sau integrității fizice a personalului din escortă, a străinului ori a altor persoane, pentru împiedicarea producerii de pagube materiale sau pentru îndeplinirea obiectivului îndepărtării sub escortă. Aceste măsuri se aplică, potrivit textului legii, cu respectarea demnității străinului, gradual și proporțional cu starea de pericol ce trebuie înlăturată⁶⁹. Aplicarea mijloacelor speciale, a armei de foc și a forței fizice este reglementată de Legea 218/2012 privind modul de aplicare a forței fizice a mijloacelor speciale și a armelor de foc.

În timpul percheziției și controlului lucrurilor personale personalul CPTS este obligat să fie amabil cu persoanele controlate și să nu admită acțiuni care le-ar jigni demnitatea. Aceleași angajamente se referă în procesul de acordare a asistenței medicale de ambulator, care trebuie să asigure confidențialitatea și să nu lezeze demnitatea străinului, să fie realizată în prezența asistentei medicale și a translatorului de același sex cu străinul (în caz de barieră lingvistică).

În continuare, cadrul legal interzice îndepărtarea și expulzarea dacă ... există temeri justificate că viața străinului este pusă în pericol sau că acesta va fi supus la torturi, tratamente inumane ori degradante în statul în care urmează să fie returnat (art.60, al.1, lit.e; art.63 Legea 200/2010). HG492/2011, *citată supra* prevede că îndepărtarea și expulzarea de pe teritoriul Republicii Moldova, la fel este interzisă dacă ... există temeri justificate că viața străinului este pusă în pericol sau că acesta va fi supus la torturi, tratamente inumane ori degradante în statul în care urmează a fi returnat.

⁶⁸ A se vedea pct.3 Regulamentul CPTS https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150563&lang=ro#

⁶⁹ A se vedea al.1¹ art.58 Legea 200/2010 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151430&lang=ro#

Deși, există interdicția legală a îndepărta/ expulza străinul în cazul în care există temeri justificate că viața acestuia este pusă în pericol sau că acesta va fi supus torturii, tratamentelor inumane ori degradante în statul în care urmează a fi returnat, observăm lipsa unui mecanism de identificare/ evaluare a acestor criterii de către CPTS înainte de inițierea procedurii respective (dovezi/ probe).

În acest sens, autorii au analizat ocazional - 47 hotărâri ale instanțelor de judecată și decizii ale instanței de apel pentru perioada 2017-2025, în care nu au putut identifica aprecierea instanțelor de judecată asupra principiului nonrefoulement (nereturnării). Se pare, că instanțele nu acordă a atenție sporită acestei garanții absolute. Printre unele motivări, am identificat doar fraze *nu există dovezi* că străinul va fi supus riscului la pedepsa capitală și torturii, reformulate din demersul subdiviziunilor IGM. Per general, instanțele citează normele legale, fără a intra în esență. În mare parte, recursurile sunt respinse. Astfel, chiar dacă străinii sunt aduși în fața instanței, aceasta nu este imparțială.

O altă noutate a cadrului legal național introdusă recent este că dreptul la ședere provizorie va putea fi prelungit pentru victimele violenței în familie, dacă ... există temeri justificate că viața sau integritatea corporală a străinului este pusă în pericol ori că el va fi supus la torturi, tratamente inumane sau degradante în caz de reîntoarcere în țara de origine.

Potrivit regulamentului CPTS, colaboratorul medical este obligat să sesizeze în scris șeful Centrului, în cazul în care constată că străinul a fost supus torturii, tratamentelor cu cruzime, inumane sau degradante ori altor rele tratamente. În cazuri de maltratare, străinul are dreptul de a cere să fie examinat din cont propriu de un medic din afara Centrului/ sau de un medic legist. Iar, în cazul în care străinul a fost supus torturii, poate cere din cont propriu să fie examinat de un medic din afara Centrului, indicat de acesta sau medic legist doar la locul de cazare (în CPTS). Toate cazurile de maltratare sau traumare a străinilor sunt înscrise în Registrul de evidență a traumelor. Iar, cazurile de tortură urmează a fi raportate procurorului și Avocatului Poporului. Datele respective sunt consemnate în fișa medicală.

Trebuie să menționăm că aceste garanții împotriva torturii au fost introduse recent în regulamentul cadru, urmare a unui șir de recomandări ale Avocatului Poporului. Deși, aparent acestea oferă o protecție juridică a custodiaților și un algoritm privind angajamentele personalului CPTS, totuși *impunerea* străinilor-victime ale unor forme de abuz/ tortură din partea agenților statului să-și achite pe cont propriu examinarea leziunilor și dovada acestora pare exagerată și nejustificată în contextul în care torționarul este un agent public, iar persoana se află în custodia acestuia/ Statului. Această sarcină a probațiunii îi revine autorității publice și nu-i poate fi imputată victimei.

În CPTS există **2 Registre specifice** (registre anti-tortură), după cum urmează:

- ✓ Registrul cu privire la înregistrarea și raportarea pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman și degradant, conform prevederilor Ordinului 77 din 31.12.2013 Procuratura Generală **aflat în Cabinetul medical** și,
- ✓ Registrul de evidență a recepționării și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre preținse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant, inițiat la Ordinul BMA nr.9 din 26.02.2021, **aflat la șeful adjunct al CPTS**.

Trebuie să menționăm că ambele Registre au aceleași rubrici, dar nu conțin vreo mențiune pentru perioada 2022 – trimestrul I, 2025. Leziunile sau traumele străinilor nu sunt înregistrate în Registrele anti-tortură sau Registrul de traume, ci doar în fișele medicale ale străinilor sau alte registre medicale. Examinarea medicală la intrare în CPTS este efectuată în cabinetul medical, iar însemnările sunt înregistrate în cartela medicală a străinului. Cabinetul medical, încă, nu înregistrează leziunile conform

cerințelor Protocolului de la Istanbul. Aici, remarcăm că, deși, nu se înregistrează, practic, toți străinii beneficiază de asistență medicală; îngrijiri medicale; consultații medicale primare și transfer către alte instituții civile-medicale. Cabinetul medical, nu are aprobat un Regulament privind acordarea serviciilor medicale în cadrul CPTS. La momentul vizitei din 2025, proiectul acestuia fusese transmis pentru coordonare și avizare la IGM. Serviciul medical, practic a fost înființat la finele 2024. Până atunci, asistența medicală era oferită de serviciul medical al Inspectoratului General pentru Poliția de Frontieră în baza unui acord instituțional. Cabinetul medical este bine dotat, asigurat cu medicamente suficiente și amenajat, inclusiv din fonduri externe.

La fel, în cabinetul medical al CPTS, sunt alte Registre de evidență cu caracter medical, de unde deducem că unele *traume* sunt înregistrate:

- **Registrul de înregistrare a adresărilor bolnavilor în instituția de asistență medicală primară fără medic**, început la 18.10.2024 (*în 2025 sunt 3 înscrieri noi*);
- **Registrul de evidență a traumelor plasate în CPTS** din 20.10.2023 (*lipsă de date*);
- **Registrul de evidență a persoanelor străine internate în izolatorul medical al CPTS** început la 04.09;
- **Registrul de evidență a bolilor infecțioase** din 04.09.2023 (*conține date privind starea străinilor diagnosticați cu o boală infecțioasă și plasați în izolare, pentru 2025 sunt 5 înscrieri a 5 persoane din Nigeria, Uzbekistan, Rusia*);
- **Registrul de evidență a intervențiilor de ambulatoriu** început la 04.09.2023 pentru anul 2025 (*include 3 intervenții realizate față de un străin ce au fost diagnosticat cu abces posttraumatic regiunea gambei stângi, faza de regenerare*);
- **Registrul de evidență a persoanelor străine internate la tratament în Spitalul MAI și instituțiile medico-sanitare ale Ministerului Sănătății** început la 04.09.2023 (*nici-o mențiune în 2025*);
- **Registrul de evidență înregistrare a traumelor a persoanelor plasate în CPTS** din 20.10.2023 (*nici-o mențiune, astfel serviciul medical este obligat să înregistreze atât la intrare/ieșire cât și în perioada detenției străinilor privind orice prezență a leziunilor*)⁷⁰;
- **Registrul de evidență a medicamentelor** început la 04.09.2023;
- **Registrul de evidență a procedurilor** început la 04.09.2023;
- **Registrul privind persoanele aflate la greva foamei** (*nici-o mențiune*);
- **Registrul cu privire la înregistrarea și raportarea pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman și degradant**, conform prevederilor Ordinului 77 din 31.12.2013 Procuratura Generală, (*nu are mențiuni*);
- **Registrul de evidență a pacienților cu medicamente eliberate**, început la 04.09.2023;
- **Registrul de evidență a accidentelor la locul de lucru**, început la 04.09.2023, *nici-o mențiune*;
- **Registrul de evidență a reacțiilor adverse la medicamente**, *nici-o mențiune*;
- **Registrul de evidență a recepționării și transmiterii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant**, inițiat la Ordinul BMA nr.9 din 26.02.2021, *nici-o mențiune*.

⁷⁰ CPT prin prisma standardelor sale responsabilizează și menționează importanța independenței medicului în orice loc privativ de libertate, astfel acesta urmează să elaboreze un document redactat după examinarea medicală care trebuie să conțină: i) un rezumat al declarațiilor persoanei, relevante pentru examinarea medicală (inclusiv descrierea proprie a stării de sănătate și orice acuzații de maltratare), ii) o descriere detaliată a observațiilor medicale obiective, bazate pe o examinare completă, și iii) observațiile medicale ale personalului medical, bazate pe i) și ii), indicând gradul de coerență dintre declarațiile făcute de pacient și constatările medicale obiective. Raportul trebuie să mai conțină rezultatele examinărilor suplimentare efectuate, concluzii amănunțite ale consultațiilor de specialitate și o descriere a tratamentului acordat pentru vătămări și a oricăror alte proceduri efectuate.

În octombrie 2025, IGM a informat OAP, despre un presupus caz de violență/ tortură din partea angajaților poliției de frontieră române asupra unui străin (32 ani) în timpul traversării ilegale a frontierei moldo-române. În timpul examinării medicale la primire, străinul luat în custodie publică a acuzat dureri în regiunea abdominală, la osul falangial al brațului stâng și leziune la piciorul drept.

În timpul vizitelor OAP/ CpPT, străinii nu au invocat alegații de tortură sau rele tratamente din partea personalului CPTS. La fel, în perioada 2024-2025 nu au fost raportate cazuri de tortură la CPTS.

În concluzie: Cadrul legal și normativ național garantează protecția împotriva torturii, dar și obligații de a asigura tratament demn pentru fiecare străin luat în custodia publică. Modificările din 2025 a regulamentului CPTS au permis instituției să accelereze procedura de identificare, înregistrare și raportare a situațiilor de presupuse acte de tortură, care a stagnat o perioadă îndelungată. Deschiderea IGM pentru această inițiativă este de apreciat. La moment, IGM trebuie să promoveze activ o politică de 0 toleranță față de actele de tortură față de orice străin și să instituționalizeze un mecanism viabil de raportare a uzului de forță, a aplicării mijloacelor speciale față de străini. Tot aici, este necesar ca IGM să ofere o claritate privind mecanismul de asigurare a principiului nereturnării, în cazurile de potențiale riscuri asupra vieții și integrității fizice sau psihice a străinului ori supunerea la tortură și/sau rele tratamente în țara de origine. Este de apreciat includerea acestei interdicții/garanții în norma legală. Însă, este nevoie de mecanisme clare privind evaluarea inițială a acestora și implementarea lor eficientă.

3.4. Dreptul la plângeri, comunicare și informare

Dreptul la plângeri prezumă posibilitatea străinului luat în custodie de a se adresa autorităților sau instanțelor pentru a-și proteja drepturile, a reclama o nedreptate, o încălcare a legii sau alte erori.

Legea 200/2010 nu prevede expres dreptul la plângeri a străinilor luați în custodie, ci doar *dreptul să înainteze cereri* înainte de luarea în custodie. Însă, în art.66 a Legii menționate se menționează că străinii cazați în Centru, beneficiază de drepturile prevăzute de lege, precum și de drepturile stipulate în tratatele internaționale în domeniu la care Republica Moldova este parte. Tratatele internaționale recunosc dreptul la plângeri și obligă statele să aibă un mecanism eficient de plângeri. În continuare, art.84¹ a Legii 200/2010 susține că străinii aflați în Republica Moldova se bucură de aceleași drepturi și libertăți ca și cetățenii Republicii Moldova, garantate de Constituția Republicii Moldova și de alte legi, precum și de drepturile prevăzute de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu excepțiile stabilite de legislația în vigoare. Această înseamnă încă o dată că străinii au dreptul de a depune petiții/ cereri/ reclamații/ propuneri în condiții egale cu cetățenii.

Aceeași lege, garantează *inter-alia* dreptul la contestarea deciziilor administrative și acces în instanță. La fel, legislația recunoaște dreptul străinilor să se adreseze cu cereri Avocatului Poporului sau Avocatului Poporului pentru drepturile copilului în cazurile încălcării pe teritoriul Republicii Moldova, a drepturilor și intereselor lor legitime. Aici, trebuie să facem o remarcă că norma art.84¹³ din legea 200/2010 și anume cuvântul „legitim” este contrară prevederilor art.16 a Legii 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) care prevede că Avocatul Poporului examinează cererile cu privire la încălcarea drepturilor și libertăților omului și nu neapărat ca pretenția să fie „legală/ legitimă”. Or, străinul poate pretinde violarea unui drept/ libertate fundamentală, care poate fi contrară „legii”. Respectiv, norma legală prevăzută la art.84¹³ nu poate fi una restrictivă.

În CPTS, străinii au dreptul să înainteze petiții (reclamații, propuneri, sesizări) conducerii Centrului, IGM, instanțelor judiciare, procuraturii, autorităților administrației centrale și locale, asociațiilor obștești,

precum și organizațiilor internaționale pentru apărarea și respectarea drepturilor omului. Această corespondență este realizată pe cont propriu. Reamintim că, unul dintre motivele luării în custodia publică deseori invocată de IGM este lipsa resurselor sau mijloacelor financiare pentru reîntoarcerea voluntară. În același timp, dreptul la petiționare este unul fundamental. Urmare, impunerea străinului de a-și achita corespondența pentru a reclama un drept încălcat la o autoritate superioară este contrară drepturilor omului. *In concreto*, IGM/ CPTS trebuie să asigure un mecanism de plângeri din contul instituției și nu invers. În epoca digitală, IGM/ CPTS ar putea să substituie cheltuielile poștale cu alternative, precum asigurarea accesului la poșta electronică a autorităților la care străini vor sau pot să se adreseze. Pentru o persoană deținută pentru o perioadă de până la 12 luni – comunicarea este unul dintre elementele fundamentale umane și psiho-emoționale și acestea nu pot fi restricționate.

De facto, cutia poștală este montată la etajul II, blocul I, fiind în afara spațiului unde sunt plasați străinii. Accesul către exterior este încuiat din afară. Străinii pot plasa cereri în cutia poștală în timpul mersului la activitățile sportive de pe teritoriul Centrului sau la alte activități administrative. Datele CPTS pentru 2024, arată că străinii au depus 2883 cereri, dintre care 27 cereri de azil și în trimestrul I, 2025 – alte 11 cereri. Specificul cererilor se referă la apeluri telefonice, *la cumpărături*, etc.

Potrivit Regulamentului intern, străinii au dreptul la convorbiri telefonice de la telefonul public sau prin intermediul aplicațiilor gratuite de mesagerie – la fel pe cont propriu. Nu pot face apeluri telefonice, străinii anunțați în urmărire interstatală. Telefoanele publice sunt instalate cu acordul CPTS de către compania națională SA „Moldtelecom” în zonele unde sunt plasați străinii care au acces nelimitat la telefoane și pe care le pot folosi în timpul liber (pct.122 din Regulament).

De facto, telefoanele montate, ce au aparținut Companiei naționale SA „Moldtelcom” nu sunt funcționale. Alături, sunt menționați cu privire la linia fierbinte și unele contacte ale IGM, dar *de facto*, străinii nu pot realiza apeluri de la telefonul fix din motivul nefuncționării acestora și lipsa cartelelor telefonice. Străinii pot efectua apeluri de pe telefoanele lor proprii, dacă dispun de rețea mobilă sau mijloace în cont. În vizitele OAP, personalul CPTS a susținut că nu limitează străinii în uzul de telefoane personale, și că nu au fost cazuri ca străinii să nu aibă telefon mobil (inclusiv fără internet) sau să solicite de la supraveghetori asistență și să primească refuz. Aceștia au afirmat că încearcă să coopereze cu toți străinii, remediind solicitările lor în favoarea drepturilor lor. Deseori, le oferă suportul necesar, chiar dacă regulamentul este mai restrictiv în acest sens. Străinilor li se oferă acces la telefonul mobil personal pentru a menține contactul cu familia prin rețelele de socializare, câte 15 minute pe zi.

Petițiile sunt formulate în scris. Acestea nu pot fi supuse cenzurii și sunt expediate destinatarului în timp de 24 ore, potrivit Regulamentului intern. Petițiile care sunt formulate în adresa conducerii Centrului, trebuie să fie înregistrate la secretariatul IGM. Acestea sunt examinate în ordinea Codului administrativ. Regulamentul spune că străinii trebuie să formuleze petiții numai în nume propriu și doar în chestiuni ce îl vizează personal. Prezentarea petițiilor în nume colectiv sau în numele altei persoane este interzisă. La fel, este posibilă audiența și formularea plângerilor în formă verbală. IGM verifică lunar nivelul de executare a deciziilor luate în timpul audiențelor, iar o Comisie a Centrului analizează trimestrial starea de lucruri privind soluționarea cerințelor formulate față de conducerea Centrului. Aceste novații au intrat în vigoare din 04 octombrie 2025.

Străinilor cazați, li se asigură posibilitatea comunicării cu reprezentanții diplomatici și consulari ai statului de proveniență.

Dreptul la informare. CPT consideră că deținuții migranți ilegal trebuie, chiar de la începutul privării lor de libertate, să se bucure de trei drepturi de bază, la fel ca și alte categorii de persoane deținute. Aceste drepturi sunt: (1) să aibă acces la un avocat, (2) să aibă acces la un medic, și (3) să aibă posibilitatea de a informa o rudă sau o terță persoană aleasă de ea despre faptul că este în detenție.

Deținuții imigranți, trebuie să aibă dreptul, încă de la începutul detenției lor, să informeze o persoană aleasă de ei cu privire la situația în care se află și trebuie să aibă dreptul la un avocat și la un doctor. În continuare, ei trebuie informați în mod expres și fără întârziere, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la drepturile lor și la procedura care li se aplică. Trebuie să se facă toate aranjamentele necesare ca deținuții migranți ilegal să poată consulta un avocat sau un doctor în mod permanent, să poată primi vizite din partea reprezentanților ONG, membrilor familiei sau a altor persoane la alegerea lor, și să li se permită contactul telefonic cu aceștia. Dacă membri ai aceleiași familii sunt privați de libertate pe baza unei legislații privind cetățenii străini, trebuie să se depună toate eforturile ca ei să nu fie despărțiți. Deținuții migranți ilegal trebuie să beneficieze de un remediu juridic eficient, prin care un organ judecătoresc să poată decide rapid asupra legalității privării lor de libertate. Această acțiune judecătorească trebuie să cuprindă o audiere în prezența unui avocat, desemnat gratuit din oficiu pentru persoanele lipsite de mijloace materiale suficiente, și a unui traducător (dacă este necesar). În plus, deținuții migranți ilegal trebuie informați negreșit despre acest remediu juridic. Necesitatea continuării detenției trebuie revizuită periodic de către o autoritate independentă.

Legea 200/2010 prevede că străinii sunt informați despre motivele cazării preventive sau luării în custodia publică înainte de plasare, inclusiv în prezența unui avocat. Iar, străinii cazați deja în Centru au dreptul să fie informați în scris, imediat după cazare, în limba pe care o vorbesc sau într-o limbă înțeleasă, despre motivele principale care au condus la luarea măsurii, despre drepturile și obligațiile pe care le au în timpul șederii în Centru.

Accesul străinului la informații este reglementat în detaliu de un capitol separat al Regulamentului CPTS. Astfel, străinul are dreptul la informație, acordându-i-se accesul la dispozițiile legale, documentele prin decizia instanței de judecată și ordinea interioară a Centrului. Aceștia urmează a fi informați despre prezența actelor parvenite în mod oficial în Centru, prin care intervin modificări în situația juridică a acestora. Străinii se pot abona la ziare sau să-și procure literatură doar pe cont propriu. La fel, aceștia pot uza de cărțile și legislație din biblioteca Centrului. Tot, regulamentul intern prevede că în Centru sunt instalate televizoare și radiouri. Iar, aparatele audiovizuale de ascultare sunt permise sub strictă evidență. Cele de înregistrare nu sunt admise. Străinii, care încalcă programul zilnic, pot fi privați de aceste facilități importante.

De facto, străinii au dreptul doar să fie informați, dar nu au acces și copii la dosarul lor personal. Iar, biblioteca Centrului este doar un raft de cca 20 cărți artistice preponderent în rusă. Legislație sau acte normative nu se regăsesc. Radiouri nu sunt. Iar, un singur TV este în sala de odihnă conectat la cablu, la care străinii pot privi programe doar în orele permise. În odăile personale, străinii nu au vreo sursă externă de informare. În vizite, au fost observate jurnale la unii străini. Atât la intrare, cât și în holurile blocului administrativ sunt afișate informații privind drepturile străinilor în conformitate cu legislația națională în vigoare și traduse în **6 limbi**. În vizitele OAP, străinii intervievați au susținut că au fost informați despre procedurile interne și că au acces liber prin ofițerii IGM la informațiile relevante.

În **concluzie**, accesul la plângeri și informare sunt reglementate destul de restrictiv pentru străinii luați în custodie. Deși, aceștia nu sunt deținuți specifici unei închisori, normele interne sunt prea excesive în acest sens și îi tratează ca pe deținuți. Se creează impresia că, autoritatea competentă pentru străini e teme de petiții/ plângerile acestora, obstrucționând această cale de comunicare cu

autoritățile extra. Pe de o parte se oferă dreptul la petiționare, dar pe cealaltă se impune realizarea acestuia drept doar pe cont propriu, ceea ce este contrar drepturilor omului. Odată cu aprobarea modificărilor la Regulamentul CPTS, IGM ar trebui să traducă regulamentul în limbile de circulație internațională și să-l amplaseze în spațiile publice pentru a asigura dreptul la informare al străinilor.

3.5. Dreptul la asistență juridică

Dreptul la asistență juridică/ acces la un avocat este unul dintre cele trei drepturi de bază prevăzute de CPT în calitate de garanție împotriva arbitrarului față de deținuții migranți ilegali. Acest drept, m-ai înseamnă și posibilitatea de a contesta în instanță legalitatea măsurii de custodie sau alte acțiuni/ acte administrative. Dreptul la asistență juridică nu înseamnă doar consiliere juridică.

Legea 200/2010 susține că până la luarea în custodia publică, străinul are dreptul (a) să fie asigurat, în cel mult 3 ore din momentul privării libertății de mișcare, cu un apărător ales sau cu un avocat din oficiu și (b) să aibă întrevederi cu apărătorul/ avocatul în condiții confidențiale, fără a fi limitate numărul și durata lor. Iar, în cazul cazării preventive, IGM trebuie să asigure un avocat din oficiu sau ales în termen de până la 3 ore.

Regulamentul CPTS nu limitează frecvența întrevederilor cu avocatul, cu excepția orelor de masă, igienă și în weekend. Avocații trebuie să se prezinte cu actul de identitate și mandatul respectiv. Întâlnirea avocatului cu străinul se desfășoară în mod confidențial, cu excepția cazului în care supravegherea întrevederii a fost solicitată în scris de avocat. În CPTS există o încăpere în acest sens la etajul I, bloc I.

Potrivit personalului CPTS, străinii beneficiază de acces la asistența juridică garantată de stat prin intermediul CNAJGS sau a avocaților aleși de către ei. Mai mult, datorită acordului bilateral cu Centrul de Drept al Avocaților (CDA), străinii beneficiază de asistență juridică calificată. CDA este o organizație parteneră a Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR), fiind unicul ONG juridic din Republica Moldova, care deține expertiză complexă și exclusivă în domeniul azilului și apatridiei. Administrația afirmă că nu există interdicții sau cazuri în care accesul la apărare să fie obstrucționat. Iar, audierile străinilor au loc în biroul pentru întâlniri din blocul administrativ. CPTS susține că permite accesul reprezentanților UNCHR, OIM, Ambasadelor/ oficiilor consulare și altor organizații necomerciale cu intenții binevenite. Totuși o listă de contacte a acestora disponibilă doar pentru custodiați nu există, nici la biblioteca improvizată, nici afișe și nici în sala de recreație. Nu este clar, mecanismul de asigurare a dreptului la apărare, în special *alegerea* avocaților.

La examinarea Registrului de evidență a cererilor persoanelor plasate în CPTS (început la 22.07.2024) există o singură solicitare de asistență din partea unui avocat înregistrată la 08.05.2025.

Potrivit datelor oficiale ale CPTS, în 2024, au fost efectuate 25 vizite de către reprezentanții CDA, care a interacționat cu 48 străini cazați în Centru. La fel, au fost asigurate 24 întrevederi a avocaților cu 57 străini. CPTS, în comun cu CDA a realizat o sesiune informativă a străinilor cazați despre protecția împotriva exploatării, abuzului sexual, violență și rele tratamente, trafic de ființe umane și alte forme de abuz, precum și mecanismul de depunere a plângerilor.

În **concluzie**, accesul la avocat/ consiliere juridică pentru străinii custodiați pare să fie realizat. CPTS are un parteneriat viabil cu CDA și UNCHR în domeniul asistenței juridice și umanitare persoanelor străine plasate. Considerăm relevant ca parteneriatele cu alte organizații internaționale și naționale să fie extins, inclusiv pe domeniile în care CPTS duce lipsă, cum ar fi domeniul ocupațional. Referitor la calitatea asistenței juridice/ realizarea dreptului la contestații nu ne putem expune, pentru că

acestea nu au fost evaluate în cadrul acestui exercițiu. Însă, la examinarea unor dosare personale, constatăm că nu există niciun document (mandat, cerere, demersuri) din partea avocaților în procesul de luare în custodie, comunicarea deciziei de returnare, audiere (*în procesul verbal de audiere este marcată o linie*) sau procesul contravențional. Există doar chestionarul pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, fără mențiuni despre avocatul desemnat. Din explicațiile scrise de străini, se înțelege că aceștia reclamă dezacordul cu deciziile IGM. Poziția de apărare din partea avocaților CNAJGS apare mai mult în instanță la examinarea demersurilor privind luarea în custodie. Instanțele, la fel, nu intră în esență, susținând în mare parte, demersurile IGM.

3.6. Dreptul la examinare și asistență medicală

Potrivit CPT, deținuții noi-sosiți trebuie imediat examinați de un doctor, sau de o asistentă medicală calificată, care să prezinte raportul medical unui doctor. Dreptul de acces la un doctor trebuie să includă dreptul – dacă migrantul ilegal dorește – de a fi examinat de un doctor ales de el; totuși, deținutul trebuie să aștepte la a suporta cheltuielile unui astfel de examen.

Evaluarea stării de sănătate a migranților ilegali pe perioada privării lor de libertate reprezintă o răspundere esențială față de fiecare deținut în parte și față de un grup de migranți ilegali ca întreg. Sănătatea mentală și fizică a migranților ilegali poate fi afectată negativ de experiențe traumatizante anterioare. În plus, despărțirea de mediul personal și cultural cu care erau obișnuiți și spectrul unui viitor sigur pot duce la disfuncții mentale, incluzând exacerbarea simptomelor de depresie deja existente, anxietate și deranjamente post-traumatice. Cel puțin o persoană cu calificare recunoscută de asistență medicală trebuie să fie prezentă zilnic la toate centrele pentru deținuți migranți ilegali. Această persoană trebuie, înainte de toate, să facă un control medical inițial celor nou sosiți, să primească cereri prin care se solicită consult din partea unui medic, să asigure aprovizionarea și distribuția medicamentelor prescrise, să păstreze documentația medicală și să supravegheze condițiile generale de igienă. Trebuie respectată confidențialitatea medicală. Fișele medicale ale migranților ilegali nu trebuie să fie accesibile personalului non-medical, ci trebuie ținute sub cheie de către asistente sau doctor. Toate examenele medicale trebuie ferite de urechile, și – dacă medicul respectiv nu decide altfel, pentru cazuri speciale – de ochii personalului centrului de detenție. Personalul medical trebuie să beneficieze de suportul unui traducător calificat. Iar, deținuții trebuie să fie informați despre tratamentul care li se prescrie⁷¹.

Potrivit Regulamentului CPTS, pe durata de cazare străinii au dreptul să beneficieze de asistență medicală în volumul stabilit de acest regulament și legislația în vigoare. IGM este responsabil de crearea condițiilor de întreținere, de acordare a asistenței medicale și de spitalizare a străinilor plasați. Aceștia, inclusiv cei care nu au statut de persoană asigurată, beneficiază de asistență medicală specializată de ambulatoriu și spitalicească, în cazul maladiilor social-condiționate cu impact major asupra sănătății publice, acoperite din contul mijloacelor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală. Regulamentul, mai prevede procedura de plasament, carantină, examinare medicală, raportare a incidentelor/ a bolilor grave, mecanismul de alimentare în caz de refuz de hrană și în cazul unui comportament agresiv, situația străinilor aflați la tratament în instituțiile curative, obligațiile personalului medical, asigurarea cu medicamente, remiterea către alte instituții, etc.⁷²

⁷¹ Standardele CPT „Garanții pentru migranții ilegali, privați de libertate” <https://rm.coe.int/16806cce86>

⁷² A se vedea cap.XIX HG493/2011 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150563&lang=ro#

Mai mult de un deceniu, străinilor luați în custodie li se asigura asistența medicală prin escortarea periodică sau la necesitate de la CPTS către Serviciul medical al Inspectoratului General pentru Poliția de Frontieră, aflat la o distanță de 2 km de Centru. Periodic, CPTS era vizitat de medicul specialist de la Serviciul medical al IGPF pentru a acorda consultații medicale/ sau asistență medicală pacienților. Deși, CPTS dispune de cabinet medical, acesta nu a avut/ nu putea recruta personal medical (inclusiv din lipsa în statele de personal a acestor funcții). În 2023, IGM/ CPTS au reușit să modifice statele de personal și să angajeze 1 medic (ex-medic de familie) și 1 asistentă medicală pentru normă întreagă în Centrul medical al CPTS. În 2024, cu sprijinul OIM-Moldova au fost realizate lucrări de renovare și dotare a spațiilor medicale, iar echipamentele și mobilierul au fost înlocuite. Centrul a fost dotat cu un defibrilator ECG pentru situații urgente. CPTS dispune de izolator medical cu 2 încăperi.

În CPTS asistența medicală este asigurată în regim de tură de zi, cu prezență fizică zilnică în intervalul 08.00 – 18.00. În afara acestui interval (pe timpul nopții, în weekend) nu sunt efectuate examinări medicale, inclusiv dacă străinii sunt plasați în custodie. Pentru cazuri grave, personalul CPTS solicită Serviciul de asistență medicală urgentă (AMU). Nu au fost cazuri de refuz al AMU. Medicul, la fel se prezintă în afara graficului, dacă este cazul. Străinii plasați, sunt examinați în cel mult în 24 ore.

Medicul acordă asistență medicală inclusiv solicitanților de azil cazați în Centrul de Cazare al IGM, din lipsa personalului medical în acel spațiu pentru detenția solicitanților de azil. La fel, medicul participă în misiunile de readmisie a cetățenilor la bordul avia (6 misiuni în 2024 și 6 misiuni în 2024) și la returnările forțate în cazul în care străinul manifestă o maladie și necesită supraveghere. Deși, acest proces implică un efort divers, complex, medicul este remunerat doar pentru funcția de bază, ceea ce nu este echitabil și poate afecta procesul de acordare a asistenței medicale și/sau dreptul la muncă.

La CPTS lipsește funcția de medic-psihiatru și psiholog, care sunt necesare. Spre exemplu, doar în 2024 au fost identificate 5 cazuri în care a fost necesară intervenția unui psihiatru. Centrul medical al CPTS ar trebui să fie completat cu o normă întreagă sau parțială pentru un medic psihiatru și o funcție de psiholog.

Pe lângă toate atribuțiile, personalul medical, conform Protocolului de la Istanbul⁷³ are obligația de a examinare medicală la intrare/ieșire a deținuților, cât și de raportare a alegațiilor de rele tratamente, abuzuri, actelor de violență, leziunilor sau a declarațiilor despre acestea. Acest mecanism reprezintă o garanție fundamentală împotriva torturii și a protecției angajaților CPTS.

Regulamentul CPTS (pct.194 și 196) prevede că: -

- colaboratorul medical, care efectuează examenul medical este obligat să sesizeze prin raport șeful Centrului în cazul în care constată că străinul a fost supus torturii, tratamentelor cu cruzime, inumane sau degradante ori altor rele tratamente, precum și să consemneze în fișa medicală faptele constatate și declarațiile străinului în legătură cu aceasta. Toate cazurile de maltratare sau traumare a străinilor sînt înscrise în Registrul de evidență a traumelor în Centru.
- în cazul constatării unei boli grave, conducerea Centrului asigură înștiințarea urgentă, telegrafic ori pe o altă cale, a familiei străinului sau a altei persoane apropiate străinului. Medicul care efectuează examenul medical al străinului plasat în Centru are obligația de a sesiza procurorul și Avocatul Poporului, în cazul în care are bănuieli temeinice că străinul a fost supus torturii, tratamentelor cu cruzime, inumane sau degradante ori altor rele tratamente, precum și obligația de a consemna în fișa medicală faptele constatate și declarațiile străinului în legătură cu acestea...

⁷³ Protocolul de la Istanbul: <https://www.ohchr.org/en/publications/policy-and-methodological-publications/istanbul-protocol-manual-effective-0>

Deși, aceste angajamente decurg din 2017, o parte din Registrele de evidență au fost inițiate în 2023. La examinarea acestora, constatăm următoarele: -

- **Registrul de înregistrare a adresărilor bolnavilor în instituția de asistență medicală primară fără medic**, început la 18.10.2024 (*în 2025 sunt 19 înscrieri care includ datele inclusiv de la Centrul de cazare al IGM*);
- **Registrul de evidență a persoanelor străine internate în izolatorul medical al CPTS** început la 04.09.2023 *conține 28 însemnări privind examinarea medicală a străinilor în izolatorul medical noi-veniți sau alte maladii și nici o însemnare pentru 2025*;
- **Registrul de evidență a bolilor infecțioase** din 04.09.2023 (*conține date privind starea străinilor diagnosticați cu o boală infecțioasă și plasați în izolare, pentru 2025 sunt 5 înscrieri a 5 persoane din Nigeria, Uzbekistan, Rusia*);
- **Registrul de evidență a intervențiilor de ambulator** început la 04.09.2023 *include 27 de intervenții realizate din 04.09.2023 față de străinii ce au fost diagnosticați cu plagă cu cicatrizare, traume la deget, placă contuză la genunchi, arsură termică, fractură închisă a pilonului tibial, iar pentru 2025 - include 3 intervenții realizate față de un străin ce au fost diagnosticat cu abces posttraumatic regiunea gambei stângi, faza de regenerare*);
- **Registrul de evidență a persoanelor străine internate la tratament în Spitalul MAI și instituțiile medico-sanitare ale Ministerului Sănătății** început la 04.09.2023 *prevede date privind remiterea la tratament pentru perioade de 3 și 5 zile a doi străini cu icter mecanic și fractura gambei și nicio mențiune în 2025*);
- **Registrul de evidență înregistrare a traumelor a persoanelor plasate în CPTS** din 20.10.2023 (*nici-o mențiune, astfel serviciul medical este obligat să înregistreze atât la intrare/ieșire cât și în perioada detenției străinilor privind orice prezență a leziunilor*);
- **Registrul de evidență a medicamentelor** început la 04.09.2023 (*fără mențiuni*);
- **Registrul de evidență a procedurilor** început la 04.09.2023 (*fără mențiuni*);
- **Registrul privind persoanele aflate la greva foamei (M.S., 1982, Georgia s-a aflat la greva foamei 14.04-15.05.22. Rezultatele internării, convorbirile, asistența psihologică, tratament se află descris în fișa medicală de ambulator. Pentru 2025 nici-o mențiune)**;
- **Registrul cu privire la înregistrarea și raportarea pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman și degradant**, conform prevederilor Ordinului 77/2013 Procuratura Generală (*fără mențiuni*);
- **Registrul de evidență a pacienților cu medicamente eliberate**, început la 04.09.2023 (*fără mențiuni*);
- **Registrul de evidență a accidentelor la locul de lucru**, început la 04.09.2023, (*fără mențiuni*);
- **Registrul de evidență a reacțiilor adverse la medicamente**, început la 04.09.2023, *fără mențiuni*;

Registrul cu privire la înregistrarea și raportarea pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant gestionat doar de personalul medical - nu conține însemnări, deși din 2023 – prezent, în CPTS au fost străini cazați/ aduși cu diverse traume.

Deși, obligația de raportare a survenit încă din 2013 urmare a Ordinului comun 77/2013, CPTS nu are înregistrat niciun caz/ situație de presupuse alegerii de rele tratamente.

La 29.10.2025, CPTS a informat procuratura mun. Chișinău și OAP cu privire la plasarea unui străin ce a reclamat acuzații de tortură la reținerea acestuia de către poliția de frontieră română.

În **concluzie**, constatăm că CPTS dispune de condiții bune de acordare a asistenței și îngrijirilor medicale necesare străinilor luați în custodie. Instituția dispune de echipamente, medicamente și instrumente moderne pentru a oferi îngrijirile necesare. Dreptul la un doctor ales poate fi realizat pe contul propriu al străinului cazat. Efortul personalului medical de asigurare a activității Centrului

medical, de menținere a evidenței informațiilor medicale, acuratețea datelor, grija față de pacienți, implicarea extra în acordarea asistenței medicale solicitanților de azil și în procesele de returnare forțată/ readmisie este demnă de apreciere. Totuși, IGM trebuie să compenseze financiar suprasarcinile realizate de medicul Centrului în activitățile extra-Centru. OAP mizează pe implicarea activă a personalului medical în identificarea, înregistrarea și raportarea tuturor leziunilor către procuratură și Avocatul Poporului, inclusiv în calitate de garanție fundamentală împotriva torturii, dar și asigurarea unei forme de protecție a angajaților CPTS. La fel, instituția necesită contractarea serviciilor/ fie angajarea unui medic psihiatru și psiholog pentru a oferi asistență psihologică și psihiatrică străinilor, inclusiv cu tulburări și/sau însoțirea acestora în procesul de returnare forțată. Această recomandare este una urgentă. La fel, IGM trebuie să aprobe un Regulament-cadru privind acordarea asistenței medicale în cadrul CPTS și alt regulament-cadru pentru acordarea asistenței medicale solicitanților de azil aflați la Centrul de cazare. IGM, ar trebuie să identifice de urgență personal medical pentru Centrul de cazare, pentru a nu afecta procesul medical de la CPTS (dispoziția IGM nr.98/2024 nu poate fi eternă). În continuare, IGM ar trebui să reglementeze procedura de alimentare forțată prevăzută la pct.197 al Regulamentului CPTS, fie să renunțe la această procedură, care, poate constitui o formă de tratament inuman sau tortură. Tot aici, IGM ar trebui să renunțe la izolarea străinilor pentru comportament agresiv în izolatorul medical, așa cum o descrie pct.198 din Regulament. IGM, trebuie să prevadă și asigure mecanisme alternative și non-ofensive, având în vedere că statutul CPTS este diferit de o închisoare tradițională.

3.7. Dreptul la condiții decente de detenție

Potrivit standardelor internaționale, luarea în custodie publică se efectuează, în general, în Centre specializate de cazare. Acestea trebuie să ofere condiții materiale, un regim adaptat statutului lor juridic și un personal calificat în consecință. În mod evident, centrele trebuie să ofere condiții de primire și să fie echipate corespunzător, curate, în stare bună și să ofere suficient spațiu de trăit pentru numărul de persoane care pot fi plasate acolo. Mai mult, trebuie avută grijă în conceperea și amplasarea dotărilor pentru a se evita, pe cât posibil, orice impresie de închisoare⁷⁴.

CPTS este un complex de clădiri constituit din 3 blocuri locative, depozite, teren de sport, joacă, spații administrative.

- Blocul I are 3 etaje (etajul 1 – spații administrative, percheziție, centrul medical și cabinetul pentru întrevederi scurte; etajul 2 – plasarea bărbaților și etajul 3 – plasarea femeii, spațiul pentru servirea meselor, sala de sport, săli pentru confesiuni, sală de recreație)
- Blocul II are 2 etaje (etajul 1 – pentru personalul ce asigură supravegherea/ monitorizarea video a CPTS și etajul 2 este amplasată sala polivalentă pentru studii sau ședințe și izolatorul disciplinar – la moment sistat)
- Blocul III este format dintr-un etaj destinat plasării străinilor care însoțesc copii minori/ familii.

⁷⁴ Standardele CPT „Persoanele străine reținute ca urmare a legislațiilor referitoare la intrarea și sejurul străinilor” <https://rm.coe.int/16806ce907>; art. 16 Directiva 2008/115 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0115>

Aceste imobile au fost date în exploatare în 2008-2009 și de atunci nu au avut loc investiții majore de renovare/ reabilitare a spațiilor, canalizării și electricitatea. La fel, căile de acces din/spre CPTS sunt într-o stare deplorabilă (cca 500 metri de drum). Terenul sportiv (stadionul) necesită renovare.

Perimetrul Centrului este securizat prin gard din plasă, inclusiv sârmă ghimpată, sistem electronic de monitorizare și deschidere a porților, scanere, etc. Străinii sau vizitatorii nu pot ieși sau intra, decât cu autorizarea necesară și însoțire. Acest fapt arată că CPTS este similar unei instituții private de libertate și poate fi calificat ca loc privativ de libertate în sensul art.30 a Legii nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului sau Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii⁷⁵.

Regulamentul CPTS prevede norme sanitare pentru întreținerea Centrului și condiționalități pentru străinii cazați, care, *inter-alia* creează impresia unei închisori și la un statut de deținut.

CPTS are peste 160 locuri de cazare (minim 6m²) și de la momentul înființării nu a fost suprapopulat.

Niciun bloc locativ nu este acomodat la necesitățile persoanelor cu nevoi speciale (dizabilități fizice/ intelectuale)⁷⁶. Urcatul scărilor spre spațiile locative, poate fi o povară pentru aceștia. CPTS nu a cazat vreodată persoane străine cu disfuncții locomotorii. O alternativă ar fi plasarea lor în blocul III.

Condițiile materiale de detenție din blocul I rămân satisfăcătoare⁷⁷. În blocul III a fost realizată o reparație mai recentă, și condițiile sunt mai bune, comparativ cu cele din blocul I. Dat fiind faptul că în blocul III nu sunt cazate des persoane, condițiile se păstrează. Periodic, OAP și CpPT verifică condițiile materiale de detenție din cadrul CPTS. **Recomandările anterioare privind îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție rămân valabile.**

Odăile din blocul I sunt dotate cu paturi metalice supraetajate, lengerie de pat și dulapuri metalice pentru păstrarea bunurilor personale. La fel, în odaie există masă cu scaune metalice fixate de perete. Odăile sunt încălzite de agentul termic din municipiu și iluminate corespunzător. Igrasie nu a fost observată. Odăile sunt încuiate cu uși metalice pe timpul nopții. Personalul CPTS a dat asigurări că ușile sunt deschise pe durata zilei. În 2018, acestea erau încuiate pe durata zilei și doar în orele pentru îmbăiere, timpul liber și alte activități erau descuiate⁷⁸. Trebuie să remarcăm că în vizitele anterioare, străinii plasați nu au pretins obiecții la condițiile de cazare.

Odăile din blocul III sunt dotate cu 2-3 și 4 paturi individuale largi și cu saltele bune. Condițiile sunt mai bune, decât în blocul I. Ușile sunt din lemn. Odăile sunt dotate cu băi și wc individual/ comun.

Facilitățile (baia, wc-ul, sala de recreație, sala de sport, telefonul public, mini-biblioteca, sălile pentru activitățile religioase) sunt amplasate pe holului etajului II și III. La etajul III este amplasată sala pentru servirea meselor. Deținuții nu au dreptul să-și prepare singuri hrană. În CPTS nu sunt instalate microunde, frigider, aragaz, vase pentru fierberea apei.

⁷⁵ Legea privind ratificarea OP CAT: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=25308&lang=ro

⁷⁶ Raport de vizită al CpPT din 08.11.2024 [file:///C:/Users/User/Downloads/raport_cpts%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/raport_cpts%20(3).pdf)

⁷⁷ Raport de vizită al OAP din 12.12.2023 <https://ombudsman.md/post-document/raport-in-baza-vizitei-preventive-efectuate-la-centrul-de-plasament-temporar-al-strainilor-la-data-de-12-decembrie-2023/>

⁷⁸ Raport de vizită al OAP din 06.12.2008 <https://ombudsman.md/post-document/raport-in-baza-vizitei-preventive-efectuate-la-centrul-de-plasament-temporar-al-strainilor-din-subordinea-biroului-migratie-si-azil-al-ministerului-afacerilor-interne-la-data-de-6-decembrie-2018/>

Deși sala de sport este dotată cu echipament adecvat, se observă că aceasta nu a fost utilizată de o perioadă considerabilă. La fel, și sălile de recreere, inclusiv cele echipate cu TV, par a fi neutilizate, ceea ce sugerează o implicare redusă a străinilor în activități recreative, fie un dezinteres.

Din momentul plasării în CPTS, străinii beneficiază de **dreptul de a contacta rudele**/ persoanele indicate de aceștia (printr-o cerere) pentru ai informa despre locul aflării lor. Aceștia, pot comunica cu rudele prin intermediul platformelor online/ rețelelor de socializare. Străinii care au telefoane mobile le pot utiliza. Ceilalți, trebuie să solicite acces la comunicare, de la personalul CPTS. CPTS nu dispune de un spațiu amenajat cu un/ mai multe calculatoare cu acces la internet sau alte mijloace online, care, ar permite străinilor cazați menținerea legăturii constante cu familia pe durata detenției.

Alimentarea străinilor, are loc conform unui regim prevăzut zilnic (3 ori/zi), în cantină sau în odaia proprie a străinului, în conformitate cu normele privind alimentația în vigoare. Produsele sunt livrate de o companie de catering, potrivit unui meniu aprobat. Hrana este gratuită, dar străinii își pot procura, la cerere, produse alimentare de care doresc, fiind escortați în acest sens la marketurile din apropiere.

În pofida tendinței benefice actuale de livrare a hranei pentru străini, se menține în continuare necesitatea adaptării regimului alimentar la cerințele specifice ale persoanelor cazate, determinate de particularitățile medicale și/sau religioase ale acestora.

Accesul la baie este nelimitat. Însă, pe timpul nopții, ușile sunt încuiate, iar deținutul trebuie să solicite deschiderea camerei pentru a merge la toaletă sau pentru a desfășura activități religioase după ora de închidere, conform tradițiilor proprii. Blocul sanitar (baie, WC) este amplasat pe hol, la fiecare etaj al Blocului 1. Condițiile de igienă rămân satisfăcătoare, deși se necesită reîmprospătarea acestora. Baia este separată de pereți și dispune de trei intrări pentru a asigura intimitatea, iar străinii sunt rugați de a se îmbăia la intrare/ieșire, sau înainte de examinarea medicală, pentru a asigura respectarea igienei proprii cât și în raport cu alți străini plasați în aceeași cameră.

Asigurarea cu produse igienice (lenjerie de pat, hârtie igienică, săpun, periuță și pastă de dinți) poate fi asigurată atât de CPTS, cât și procurate din mijloacele proprii ale străinilor custodiați / transmise prin colete. În timpul vizitelor, în odăi au fost observate produse alimentare, cât și igienice procurate din resursele proprii a străinilor. La fel, străinii sunt responsabili de menținerea igienei în odăile lor.

Activitățile ocupaționale. Străinii pot practica sportul (în interior și la terenul de sport/ de joacă), activitățile religioase, lectura și vizionarea TV-ului. La cerere, ei au dreptul la uzul telefonului mobil personal pentru 15 min, pentru a contacta familia/ rudele sau întâlniri de scurtă durată. În rest, pe durata detenției și perioadei zilnice, aceștia stau în odăi. Alte activități pentru menținerea sănătății mintale pe durata detenției nu sunt. Anterior, CpPT și OAP **au recomandat IGM să diversifice activitățile ocupaționale pentru străinii custodiați – recomandare neimplementată și valabilă.**

În concluzie, CPTS dispune de condiții materiale satisfăcătoare. Acestea necesită a fi îmbunătățite, în cel mult 2-3 ani. Remarcăm că numărul de paturi disponibile în Centru sunt mult mai multe, decât la Centrul de cazare al IGM pentru solicitanții de azil (acolo se numără cca 80 paturi). Condițiile de la CPTS la fel sunt mai bune, decât la Centrul de cazare. Aceasta *indirect* arată la interesul Statului față de combaterea șederilor ilegale, decât la oferirea protecției internaționale străinilor. Totuși, la CPTS sunt necesare dezvoltarea activităților ocupaționale, renunțarea la practicile ce sunt asemenea unei închisori și promovarea continuă a valorilor bazate pe respectul față de demnitatea umană.

3.8. Situația personalului Centrului

Activitatea CPTS este una cu caracter specific și de o complexitate majoră. Iar, pentru aceasta personalul CPTS trebuie să dispună de o pregătire suficientă, motivație și abilități distincte. La fel, acesta nu trebuie să fie xenofob, adept al rasismului, intolerant, etc. Statele de personal trebuie să fie suficiente pentru toate sarcinile și atribuțiile funcționale ale instituției, bazate inclusiv pe nevoile străinilor custodiați.

Conform statelor de organizare, CPTS dispune de 34 funcții. 30 funcții sunt pentru funcționari publici cu statut special și alte 4 – civile. Aparent, toate funcțiile din CPTS au fost completate permanent. La 31 martie 2025 erau vacante 3 funcții în serviciul pază și acces. Centrul este constituit structural în 3 secții și 1 serviciu: Secția pază și acces; Secția returnări și escortă; Secția logistică și Serviciul medical. Activitatea CPTS este 24h. Personalul este implicat într-un șir de activități stresante, combinate, ce vizează activitate de birou și activitate de teren (escortări, transportări, returnări forțate, predare-preluarea străinilor de la alte autorități, realizarea misiunilor de readmisie la bordul aeronavei, etc). Toate acestea implică riscuri sporite asupra vieții și siguranței personale, cât și a altor persoane/ cetățeni sau bunuri publice.

De facto, numărul de personal este insuficient pentru realizarea efectivă a misiunilor atribuite. Spre exemplu, o misiune de escortă presupune implicarea a minim 4 angajați pentru 1 persoană escortată/returnată. Situația se complică atunci când există necesitatea returnării mai multor străini în aceeași perioadă. Deseori, personalul activează extra-orar, în condiții de extenuare și epuizare, pentru a reuși realizarea sarcinilor impuse. Deși, sarcinile CPTS sunt realizate eficient, această nu înseamnă că Guvenul/ IGM trebuie să ignore completarea staffului cu funcțiile necesare realizării tuturor atribuțiilor legale. Majorarea funcțiilor civile în Serviciul medical (psihiatru, psiholog, asistenți medicali, etc) precum și contractarea serviciilor pentru domeniul ocupațional (adultți, femei, mame cu copii, etc) trebuie să constituie o prioritate - cel târziu începând cu 2027.

Spre exemplu, într-una din vizitele OAP, 90% din personalul CPTS era implicat în activități de teren. Deși, personalul a susținut permanent că *se isprăvește*...această situație nu trebuie ignorată.

O altă remarcă este că, din cauza suprasolicitării în realizarea sarcinilor, personalul CPTS nu dispune de timp suficient pentru instruire, inclusiv practică necesară și specifică.

În **concluzie**, constatăm că personalul CPTS este insuficient pentru șirul de atribuții și sarcini realizate de instituție. Tendințele actuale privind migrația ilegală, returnările și readmisia cetățenilor moldoveni impun creșterea presiunii asupra personalului IGM/ CPTS. Mai mult, standardele europene solicită o atenție sporită nivelului de asigurare a drepturilor omului, care poate fi realizat în mare parte, cu resurse umane suficiente și profesionale. Având în vedere că IGM trece printr-o reformă structurală, ar fi oportună majorarea funcțiilor cu statut special și a celor civile (psihiatru, psiholog, asistenți medicali). La fel, este importantă identificarea soluțiilor pentru domeniul ocupațional, spre exemplu cooperarea cu ONG-urile specializate/ voluntari. Personalul CPTS trebuie să fie asigurat și motivat financiar corespunzător sarcinilor îndeplinite. Satisfacția morală și materială este una dintre succesele unei activități publice.

RECOMANDĂRILE AVOCATULUI POPORULUI

Respectarea demnității umane, a drepturilor fundamentale și a principiilor egalității și nediscriminării constituie obligații esențiale ale autorităților publice, indiferent de constrângerile administrative, financiare sau de securitate. Standardele internaționale, regionale și naționale impun garantarea accesului la servicii de bază, inclusiv la cazare adecvată, pentru toate persoanele luate în custodie.

Abordările față de străinii luați în custodia publică, trebuie să fie cu accent pe respectul față de demnitatea umană, nevoile și necesitățile reale și specifice fiecărei persoane, astfel încât procesul de îndepărtare/ pregătire pentru îndepărtare să fie cât mai uman.

Cadrul legal și regulatoriu trebuie să fie bazat pe o abordare față de drepturile omului, iar o instituție de detenție trebuie să aibă capacitatea deplină pentru asigurarea acestora.

Urmare, a constatărilor Raportului tematic, conducându-mă de prevederile al.2, art.24 a Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMAND

MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE:

1. Să elaboreze, în termen de 1 lună de la recepționarea Raportului, un Plan de implementare a recomandărilor prezentate pentru fiecare punct în parte, care să includă termene clare, indicatori de monitorizare și raportare periodică semestrială către Oficiul Avocatului Poporului.
2. Să inițieze un proiect de modificare a Legii 200/2010 ce să instituie măsuri alternative luării în custodia publică a străinilor (alternative la detenția administrativă).
3. Să majoreze bugetul IGM privind cheltuielile administrative, salarizarea personalului și returnări.
4. Să ia o decizie clară privind luarea sau neluarea în custodia publică a apatrizilor.
5. Să ajusteze prevederile legale privind neluarea în custodia publică a copiilor (se are în vedere prevederi neconforme între Legea 200/2010, HG492/2011, HG493/2011 cu HG561/2025)
6. Să modifice pct.64² din Legea 200/2010 privind regimul juridic al străinilor, astfel încât, solicitanții de azil să fie eliberați din custodia publică la depunerea cererii de azil.
7. Să modifice Legea 200/2010 privind regimul juridic al străinilor, astfel încât, să asigure o protecție efectivă a victimelor torturii aflate în custodia publică.
8. Să modifice art.84¹³ a Legii 200/2010 privind regimul juridic al străinilor prin excluderea cuvântului „legitim”, prevede contrară art.16 a Legii 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul).

INSPECTORATULUI GENERAL PENTRU MIGRAȚIE:

1. Să elaboreze, în termen de 1 lună de la recepționarea Raportului, un Plan de implementare a recomandărilor prezentate pentru fiecare punct în parte, care să includă termene clare, indicatori de monitorizare și raportare periodică semestrială către Oficiul Avocatului Poporului.
2. Să reglementeze normativ și metodologic procedura cazării preventive, cu o prealabilă consultare a actorilor relevanți și a societății civile.
3. Să reglementeze procedura de alimentare forțată prevăzută la pct.197 al Regulamentului CPTS, fie să renunțe definitiv la această prevedere sau procedură.
4. Să aprobe un Regulament-cadru privind acordarea asistenței medicale în cadrul CPTS și alt regulament-cadru pentru acordarea asistenței medicale solicitanților de azil aflați la Centrul de cazare al IGM.
5. Să modifice Regulamentul CPTS prin includerea prevederilor ce țin de: (a) respectul pentru demnitate și tratament nediscriminatoriu; (b) realizarea dreptului la asistență socială; (c) realizarea dreptului de comunicare cu organizațiile naționale (d) revizuirea măsurilor de regim de la cele specifice pentru sistemul penitenciar la cele pentru detenție administrativă (e) asigurarea dreptului la plângeri, informare și comunicare cu rudele/ persoanele apropiate, (f) reglementarea procedurii de aplicare a sancțiunilor disciplinare conform principiilor necesității, proporționalității, rezonabilității, demnității umane și în ultimă instanță; (g) stabilirea garanțiilor de protecție a străinilor cu vulnerabilități speciale sau specifice; (h) includerea noțiunii de persoane vulnerabile cu șirul de drepturi specifice; (i) excluderea prevederii „femei gravide” de la pct.162; (j) includerea garanțiilor privind protecția femeilor custodate împotriva formelor de abuz, violență, hărțuire, discriminare.
6. Să asigure funcționalitatea infrastructurii destinate comunicării cu exteriorul, fie prin revitalizarea aparatelor telefonice fixe, fie prin implementarea alternativelor viabile.
7. Să instituie o linie fierbinte pentru plângeri ale străinilor luați în custodie publică, separat de procedura prevăzută de regulamentul actual.
8. Să aprobe o Procedură de asigurare a principiului non-refoulment la general, cât și în special pentru străinii luați în custodia publică.
9. Să se asigure că CPTS realizează documentarea riguroasă și raportează imediat toate leziunile constatate la persoanelor primite sau aflate în custodia publică, indiferent de cauza survenirii acestora.
10. Să se asigure că CPTS asigură accesul nelimitat la informații într-o limbă pe care străinii o vorbesc sau o înțeleg privind dreptul la asistență juridică sau la plângeri.
11. Să se asigure că CPTS asigură un mediu de detenție mai puțin carceral pentru custodiați, permițând acces nelimitat la spațiile de recreere și activități ocupaționale de interes.
12. Să se asigure că CPTS a sistat activitatea izolatorului disciplinar, de până la ajustarea condițiilor de plasament la standardele internaționale. Examinarea oportunității de sistare definitivă a acestei forme de constrângere este la fel binevenită.
13. Să se asigure că la CPTS nu sunt luate în custodie publică: femeile însărcinate și femeile care alăptează.

14. Să se asigure că în CPTS nu sunt plasați solicitanții de azil.
15. Să se asigure că CPTS asigură corespondența în cazul remiterii scrisorilor ce conțin cereri, plângeri, reclamații sau sugestii altor entități publice, inclusiv către IGM este realizată pe contul instituției și nu al străinului.
16. Să se asigure că în cadrul CPTS sunt desfășurate activități ocupaționale pentru străinii custodiați necesare menținerii sănătății mintale pe durata detenției acestora.
17. Să realizeze renovarea spațiilor de cazare din blocul I, etajul II și III din cadrul CPTS.
18. Să completeze statul de personal cu cel puțin 10 funcții cu statut special în Secția pază și acces și Secția returnări și escortă.
19. Să completeze statul de personal cu cel puțin încă 3 funcții civile, cum ar fi psiholog, psihiatru, asistent medical și responsabil de domeniul ocupațional.

CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII:

1. Să ia act de constatările prezentului Raport, cu remiterea acestuia (cu caracter de recomandare) instanțelor naționale de judecată ce au în competența lor examinarea demersurilor privind luarea în custodia publică/ realizarea controlului judecătoresc asupra detenției administrative asigurate de IGM/ CPTS.

Raportul este diseminat autorităților și este public.

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

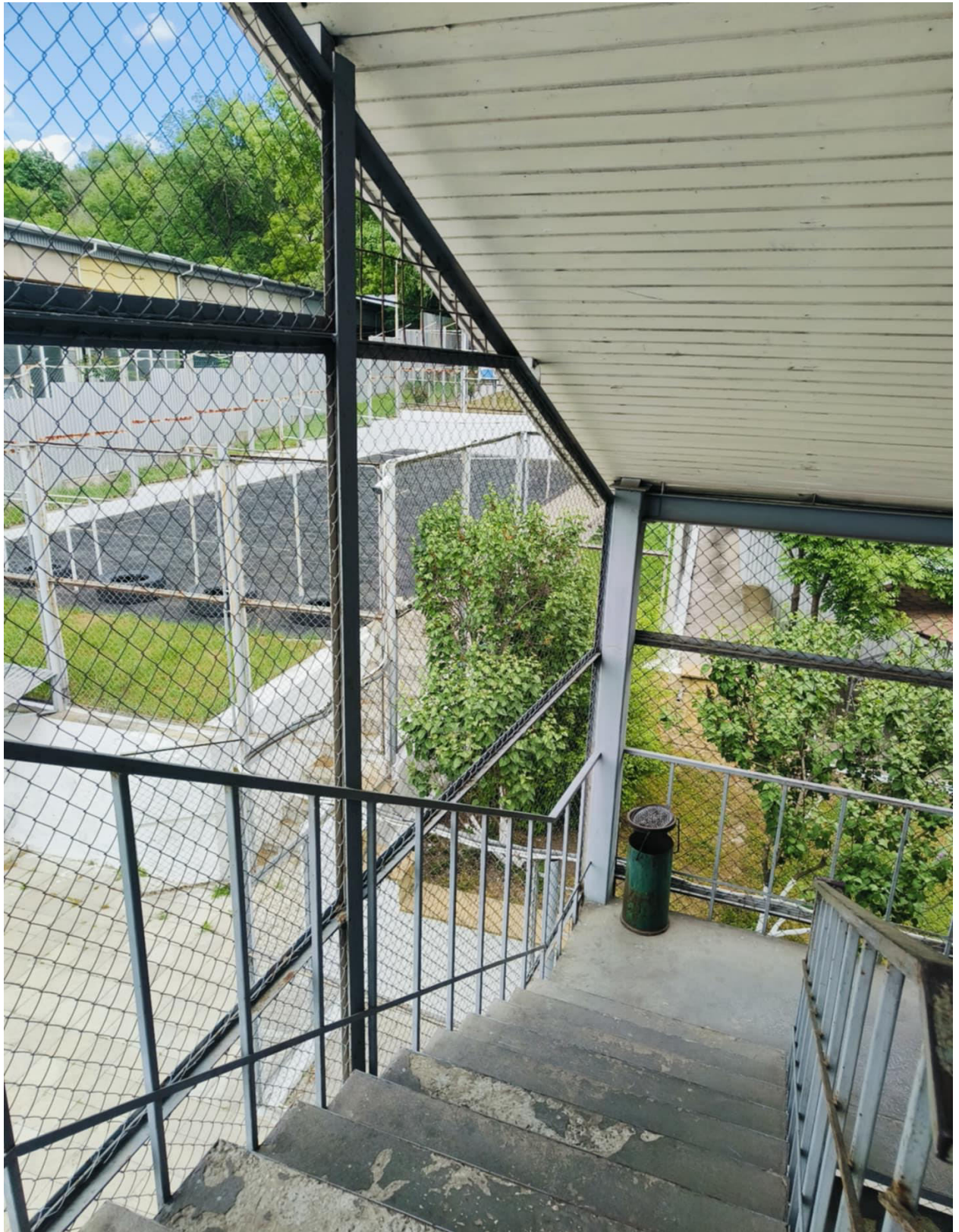
Anexe la Raportul „Respectarea drepturilor omului
la Centrul de plasament temporar al străinilor ” din 08 mai 2025

Foto_OAP_blocul I al CPTS

Foto_OAP_spațiu de cazare_bloc I_CPTS

Foto_OAP_acces pe scări_spre spațiu de cazare_bloc I_CPTS

Foto_OAP_spațiu creștin_bloc I_CPTS

Foto_OAP_mini-biblioteca_bloc I_CPTS

OMBUDSMAN

Foto_OAP_spațiu recreație_bloc I_CPTS

Foto_OAP_spațiu recreație_bloc I_CPTS

Foto_OAP_spațiu comun servirea mesei_bloc I_et III_CPTS

Foto_OAP_telefonul public_nefuncțional_bloc I_CPTS

OMBUDSMAN